

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Kutná Hora v období Třetí Československé republiky

(Kutna Hora during the Third Republic of Czechoslovakia)

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

Autor bakalářské práce: Jan Kamenář

Bydliště: Malešov 287, Malešov 285 41

Obor studia: Specializace v pedagogice - Dějepis a francouzský jazyk se zaměřením na vzdělávání

Typ studia: Prezenční

Rok dokončení: 2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Kutné Hoře dne 22. 4. 2013

.....
podpis

Rád bych zde poděkoval vedoucí mé bakalářské práce doc. PhDr. Aleně Míškové, Ph.D. za poskytnutí odborných rad, věcné připomínky, ochotu a vstřícný přístup během zpracování této práce.

Anotace

Tématem bakalářské práce je zpracování historie okresního města Kutné Hory v období Třetí Československé republiky. Obsahem práce je období od konce druhé světové války do „Vítězného února“ 1948, které zaujímá v našich dějinách velmi zajímavé a důležité místo. Cílem této práce je představit Kutnou Horu v době poválečné, ukázat na místní politické či kulturní dění a udělat čtenáři komplexní přehled. V práci jsou tak zahrnuty veškeré instituce, které určovaly chod všedního života. Pozornost bude zejména zaměřena na funkci Místního národního výboru a Mimořádného lidového soudu.

Ke zpracování bakalářské práce byly zejména použity archivní fondy a dobový tisk. Pro ověření či případné dokreslení informací posloužila odborná literatura.

Annotation

The topic of Bachelor Thesis is elaborating history of the town Kutná Hora in the period of The Third Czechoslovakia Republic. The content of the thesis is the period from the end of The World War II to the “Winning February” in 1948 that takes really interesting place in our history. The aim of the thesis is to introduce Kutná Hora in the post-war period, to point to the local political or cultural events and furthermore to make overall summary to readers. The thesis includes also all institutions that determined the course of everyday events. The thesis is mainly focused on the function of Local National Committee and Extra Folk Court.

Mainly the archive sources and period newspaper were used to processing this thesis. The literature was used to verifying or illustrating information.

Klíčová slova

Kutná Hora, Třetí Československá republika, Místní národní výbor, Mimořádný lidový soud, kultura, sport

Keywords

Kutná Hora, The Third Republic of Czechoslovakia, Local National Committee, Extra Folk Court, culture, sport

Obsah

Úvod	7
Situace v Kutné Hoře za druhé světové války	11
Poslední květnové dny	12
Místní národní výbor v Kutné Hoře mezi léty 1945 -1948	15
Vznik Místního národního výboru po osvobození republiky	15
Obnovení činnosti politických stran a zastupitelských orgánů	17
Vývoj města v roce 1945	18
Finanční situace ke konci roku 1945	20
Rok 1946	20
Rozpočet města pro rok 1946	21
Volby 1946	22
Návštěva prezidenta republiky	24
Hodnocení uplynulého roku	25
Léta 1947-1948.....	26
Rozpočet města na rok 1947.....	27
Revoluční rok 1948	29
„Vítězný únor“ v Kutné Hoře	29
Slovo závěrem	32
Retribuční dekrety a Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře	33
Cesta ke vzniku retribučních dekretů	33
MLS Kutná Hora	36
Případ Karla Svobody.....	38
Kulturní život.....	45
Tylovo divadlo.....	45
Rok 1946	47
Roky 1947-1948	48

Tylův červen	49
Hudební představení a lidová zábava	49
Kutnohorská filharmonie	49
Pěvecký spolek „Tyl“	50
Lidová zábava, oslavy jubileí a plesy	50
Sport	51
AFK RESPO Kutná Hora	51
Sokol	52
Školství	54
Situace před válkou a v jejím průběhu	54
Přehled škol působící v Kutné Hoře před druhou světovou válkou	54
Po osvobození	55
Obnovení činnosti okresního školního výboru v Kutné Hoře	57
Újezdní školní rada	58
Závěr	60
Prameny a literatura	62
Seznam zkratk	64
Přílohy	65

Úvod

Kutná Hora. Město, které svou bohatou historií upoutává do dnešní doby pohledy mnohých historiků a obdivovatelů středověkých památek a jež v období vrcholného středověku patřilo k nejdůležitějším a nejbohatším centrům zemí Koruny české, bylo v poválečném období chápáno spíše jako menší a nepřilíš důležité město. I přesto v těchto letech zde můžeme sledovat události a osudy lidí, které by nikdy neměly být zapomenuty.

Cuthna Antiqua, jak se nazývala první osada na území dnešní Kutné Hory, se postupem času rozvinula v královské město. Těžba stříbra, které zde bylo objeveno ve 2. polovině 13. století, znamenala, že do této oblasti začalo přicházet mnoho lidí s vidinou práce a bohatství. Když roku 1300 český a polský král Václav II. vydal tzv. Horní zákoník – v latině známý pod jménem Ius regale montanorum, město se ocitlo na svém pomyslném vrcholu. V zákoníku byl ustanoven vznik centrální královské mincovny a zároveň ražba mince, která se nazývala Pražský groš. Těžba v Kutné Hoře probíhala nepřetržitě. Doly dosahovaly hloubky až 500 m a bohatství pramenící z nich bylo obrovské. Kutnohorští radní, měšťané a šlechta si mohli dovolit postavit stavby, jež dodnes obdivujeme. Avšak jak těžba rychle začala, tak i rychle skončila. Ke konci 17. století byly zásoby stříbra pod Kutnou Horou zcela vytěženy nebo byly v takových hloubkách, že technika této doby nedovolila jejich těžbu. I přesto odhadujeme, že zde bylo získáno přes 2 500 tun stříbra a 20 000 tun mědi, která byla nezbytnou surovinou pro výrobu mince.

Důležitost a majestátní postavení města se postupně vytrácely. Roku 1727 zde byla z důvodu zastavení těžby zrušena mincovna a z Kutné Hory se stalo město, jež sice už nepatřilo mezi nejdůležitější města, ale rozhodně mezi ta nejkrásnější, která v sobě ukrývala mnohá kulturní bohatství. I přes zaniklou slávu se Kutná Hora dostávala do povědomí obyvatel českých zemí. Rodiště Josefa Kajetána Tyla a působení Karla Havlíčka Borovského dostalo město do popředí v období Národního obrození.

Roku 1906 navštívil Kutnou Horu sám císař František Josef I. a o 16 let později i první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Je tedy zřejmé, že o politickou pozornost Kutná Hora nikdy žádat nemusela. První i druhá světová válka zasáhla do života Kutné Hory podobně jako v jiných menších městech na území tehdejší Československé republiky. I když zde neprošla fronta, město nezasáhnul nálet či další hrůzné události, které s sebou válka vždy

přináší, atmosféra byla tíživá. Mnoho obyvatel padlo na frontě, mnoho se jich nevrátilo z vězení či pracovních a koncentračních táborů. Válka si vybrala svou daň.

Cílem této práce je však zpracovat osudy města mezi léty 1945–1948. Léta, která spojují pro naše dějiny dvě důležitá období. Období osvobození a konce války v Československé republice a období komunistického převratu. Rozsah práce je stanoven od osvobození města Rudou armádou po „Vítězný únor“ 1948. Práce si klade za úkol zpracovat vývoj města v těchto nelehkých letech, zaměřit se na působení jednotlivých institucí a udělat čtenáři celkovou představu o období Třetí republiky v Kutné Hoře. Při jejím zpracování jsou zohledněny nejenom úřední spisy či archivní fondy, ale i pohled tisku či vzpomínky pamětníků. Jako základní zdroj nemohla být použita kronika města. Ačkoli se dochovala a podává nám informace o období mezi léty 1945–1952, je neúplná a mnoho informací v ní chybí. Proto je uvedena jako zdroj pouze u dvou kapitol.

Práce je rozdělena do několika úseků, kde je vždy důkladně zpracované dané téma či problematika.

První kapitola je věnována samotnému osvobození města. Zde je nejcennější svědectví pana Nuhlíčka, jenž veškeré dění popsal v článku publikovaném v časopisu Krásné město. Tento čtvrtletník neboli také Časopis přátel Kutné Hory zpracovává v jednotlivých číslech historii či problematiku témat týkajících se vždy tohoto města. Veškeré jeho vzpomínky jsou ověřitelné v dobovém tisku a odborné literatuře, a tak si můžeme být jisti pravdivostí a objektivností jeho výpovědi.

První větší úsek nese název Historie místního národního výboru. Tato část práce je zpracována po menších kapitolách, které se věnují klíčovým událostem a aktům, které následně sehrály důležitou roli při správě města či jeho politické stabilizaci. Jako základní pramen pro tuto kapitolu byly použity Zápisy z pléna Městského (místního) národního výboru (MNV) z let 1945–1948. Tento fond obsahuje zprávu z každé schůze MNV (včetně schůzí veřejných) a dává nám tak nezpochybnitelné svědectví o politickém i obecném vývoji města. Další důležitým pramenem je MěstNV – Finanční odbor, kde pod každým rokem je uvedena zpráva o hospodaření města za uplynulé období a rovněž rozpočet města pro nadcházející rok. Neméně důležitým pramenem pro tuto kapitolu je soudobý tisk. V letech 1945–1948 vycházely v Kutné Hoře pouze dva deníky – Svobodné slovo a Úder. Nacházíme v nich cenné informace o dění v regionu a zároveň si v nich můžeme snadno uvěřit námi již zpracované události. Problém u těchto pramenů nastává v roce 1946. Přestává vycházet

Svobodné slovo a Úder je orientován do Kolína, tudíž se děním v Kutné Hoře zabývá jen okrajově. Navíc v něm nalézáme orientované články pro propagandu Komunistické strany Československa, a tak alespoň v politických názorech přestává být objektivní. Pro dokreslení celého vývoje a popsání obecných událostí byla použita i odborná literatura, která je uvedena v literatuře na konci bakalářské práce.

Neméně důležitá kapitola práce se věnuje Mimořádnému lidovému soudu (MLS), který sídlil v Kutné Hoře v době, kterou práce zpracovává. MLS tvoří důležitou kapitolu našich poválečných dějin a je nutné se jimi i v této práci zabývat. V této kapitole je čtenáři poskytnut stručný úvod do problematiky soudnictví v poválečné době, který je zpracován z odborné literatury a následné odstavce se týkají již přímo MLS v Kutné Hoře pak z jednotlivých fondů SOKA Kutná Hora a SOKA Praha. V SOKA Kutná Hora nacházíme fond názvem *Mimořádný lidový soud*, kde jsou zpracovány vesměs administrativní operace týkající se soudu – rozpočet, administrace s úřady, platy zaměstnaných. Naopak v SOKA Praha ve fondu *Mimořádný lidový soud Kutná Hora* jsou uloženy všechny případy, které byly před soudem v Kutné Hoře projednávány. V práci je detailně uveden případ týkající se Karla Svobody, na kterém je možno si udělat kompletní obrázek o způsobu vyšetřování a činech odsouzených u MLS.

Cílem práce není pouze zpracovat historii města v tomto časovém úseku, ale také zabývat se všedním životem obyvatel těchto nelehkých let. Proto se jedna kapitola zabývá kulturou, sportem i lidovou zábavou v Kutné Hoře. Největší kapitola kulturního dění ve městě se týká místního divadla. To se stalo od 30. let 20. století jednou z dominant bývalého hornického města, a tak i po válce patřilo k nejdůležitějším institucím. Historie divadla je zde zpracována z několika pramenů. Jejich základem je soukromý fond Tylova divadla v Kutné Hoře, kde jsou uloženy všechny programy, plakáty i seznamy herců v poválečném období. Obecné informace, rozpočty i tehdy aktuální problémy divadla je možné najít v dobovém tisku či z různých referátů, které byly přednášeny na zastupitelstvu MNV. Historie Tylova divadla byla také částečně zpracována v odborné literatuře a v časopisu Krásné město.

Ke zpracování kapitoly „Sport“ byly použity fondy sportovních klubů uložených v SOKA Kutná Hora a zároveň odborná literatura, či knihy vydané při příležitosti jubilejních oslav založení spolků. I při zpracování této kapitoly byl použit dobový tisk, který sloužil zejména k ověření informací a objektivnosti jednotlivých článků. V podkapitolách, které se týkají místní lidové zábavy – tj. koncertů, plesů, slavností atd. – byly užity fondy *Místních*

spolků v SOkA Kutná Hora a částečně i odborná literatura, která všeobecně zpracovává kulturní dění v období Třetí Československé republiky.

Poslední kapitola práce je věnována školství v Kutné Hoře. Zde byl pro srovnání čtenáři poskytnut stručný popis situace městského školství před a během války. K získání těchto informací bylo čerpáno z diplomové práce, která všeobecně zpracovává dění v Kutné Hoře od začátku Protektorátu k atentátu na R. Heydricha. K okamžitému mapování situace po válce byl použit referát, který byl přednesen na zastupitelstvu a který je součástí fondu MNV Zápisy z pléna. Dále byly využity kroniky jednotlivých škol, archivní průvodce i dobový tisk. Základem této kapitoly jsou však fondy Okresního školního výboru a Místní (újezdní) školní rady, které jsou k dispozici v SOkA Kutná Hora.

Práce poskytuje čtenáři komplexní přehled o dění v Kutné Hoře od posledních dnů druhé světové války do „komunistického převratu“ v únoru roku 1948. Za základní zdroje k poskytovaným informacím byly použity archivní fondy a dobový tisk. Pro dokreslení situace a obecným informacím posloužila odborná literatura.

Situace v Kutné Hoře za druhé světové války

Kutná Hora prožila druhou světovou válku poměrně klidně. V německém vedení nebylo město nikdy označeno za taktické či důležité místo. I když byla přítomnost Němců v Kutné Hoře viditelná na každém kroku, do soukromých životů obyvatel příliš nezasáhla. Byly zde zbudovány vojenské lazarety v budovách školy a nemocnice. Ulice a vývěsní štíty byly poněmčovány a němčina byla slyšet na úřadech i ve školách. K větším konfliktům zde však nikdy nedocházelo. Lidé se k Němcům chovali pragmaticky, nevyhledávali je, ale ani se jim nijak úzkostlivě nevyhýbali. Německá menšina v Kutné Hoře ostatně žila svým, na Čechách nezávislým životem. O nedůležitosti města v německých plánech také svědčí fakt, že zde nesídlilo Gestapo a ani zde nebyly nastálo přítomny jednotky SA a SS. V archivech nalézáme poznatky, že v Kutné Hoře působilo několik odbojových organizací – Obrana národa, Petiční výbor Věrní zůstaneme či organizace V boj. I přes tento fakt se do odboje přihlásilo zhruba 100 osob, což na město s 10 tisíci obyvateli není mnoho. Jejich činnost spočívala v drobných sabotážích a opatřováním nezbytných věcí pro pronásledované osoby.

I po záboru českého území spravovala Kutnou Horu obecná správní komise v čele s J. Dajbychem. V roce 1941 jmenovala okupační správa do čela města německého vládního komisaře Josefa Reifa. Tato „česká samospráva“ byla zprvu pod nepřímou, a později již pod přímou kontrolou nacistické správy. Tu představoval landrát, jenž sídlil v letech 1939–1942 v Kolíně, poté v Praze a od roku 1944 v Hradci Králové. V roce 1942 bylo při kutnohorském okresním úřadě zřízeno „oddělení pro správu Říše“.¹

Nebýt faktu války a hrůz, které se jí týkají, mohli bychom s nadsázkou říci, že Kutná Hora v tomto období příliš nestrádala. Kulturní život byl pestřejší než před válkou. Kina Modrý kříž a Sokol byla otevřena téměř denně a městský divadelní spolek Tyl ročně nastudoval a zahrál dvě až tři nové hry. Co se týče ekonomické stránky města, i zde se Kutná Hora pohybovala v kladných číslech. Znovu se obnovila těžba a podniky fungovaly na maximum. Také zde byla nulová nezaměstnanost. Ale první zdání klame. Do vedení podniků byli dosazováni Němci, aby hlídali maximální pracovní nasazení a výkon. Mnozí lidé museli pracovat nuceně za minimální mzdu.

Nejvíce však během války v Kutné Hoře trpělo Židovské obyvatelstvo. Již dříve byli Židé šikanováni ze strany českých fašistů a ani veřejné mínění jim nebylo příznivě nakloněno.

---

¹Srov. Štroblová H., Altová B. a kol.:Kutná Hora. 1. vyd. Kutná Hora: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 243

Němci záhy překročili k omezování jejich svobod. Z koncentračních táborů se vrátila kutnohorských Židů jen hrstka, a židovská menšina tak v Kutné Hoře prakticky natrvalo zanikla.²

Poslední květnové dny

Svědectví o posledních dnech války zanechal pan Dr. Josef Nuhlíček, jehož vzpomínky byly otisknuty v časopisu Krásné město roku 1946.

„Vstupní ulice Kutné Hory byly uzavřeny kulovými zábranami, postavenými v březnu 1945. Město bylo proměněno v německou pevnost se sítí telefonních kabelů, vinoucích se jako jedovatí plazi po starobyklých průčelích domů a kol hlav barokních plastik. V Kutné Hoře bylo umístěno Schörnerovo velitelství. České podzemní hnutí však tu pracovalo bezpečně. V pondělí 30. dubna rozšířilo zprávu, že marky platí jen do středy. Zástupy občanů se dožadovaly na poště výměny marek, jimiž platili němečtí vojáci, domáhající se protektorátních peněz. Německý vládní komisař Josef Reif dal 1. května oznámit místním rozhlasem, že kdo odmítne přijímat marky, bude potrestán za sabotáž. Lid se však již nedal zakřiknout. Nedbal již nic na varování protektorátního rozhlasu, že každý revoluční pokus bude utlumen německými zbraněmi. 3. května nevydalo již německé vrchní velitelství denní zprávu. V pátek 4. května bylo ještě vyhlášeno letecké nebezpečí, ale obyvatelstvo na ně nemyslilo. Revoluční nálada v městě dostoupila vrcholu.“³

Jako po celé tehdejší republice, tak i v Kutné Hoře docházelo při osvobození k násilným střetům, při kterých zemřelo několik Němců, ale i obránců. Dne 5. května vystoupil z ilegality Revoluční národní výbor a ujal se správy všech složek veřejného života. K zvládnutí nebývalého chaosu, kdy Kutnou Horou prchaly jednotky wehrmachtu na západ, byly povolány do zbraně některé ročníky, jež vytvořily útvary Národní stráže.⁴

Téhož dne byly ve městě již před 8. hodinou ranní odstraňovány německé nápisy a na domech byly vyvěšeny připravené československé a sovětské vlajky. Před Vlašským dvorem byla umístěna československá vlajka a vlajka všech tří spojenců. Před okresním úřadem se shromáždili muži, hlavně bývalí vojáci, důstojníci a studenti. Ti byli rozmístěni

---

²Srov. Štroblová H., Altová B. a kol.:Kutná Hora. 1. vyd. Kutná Hora: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 248

³Nuhlíček J., *Kutná Hora v revolučním květnu 1945*, Krásné město, 1946, č. 4, s. 35

⁴Srov. Štroblová H., Altová B. a kol.:Kutná Hora. 1. vyd. Kutná Hora: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 249

pod velením náčelníka Sokola br. Josefa Zedníka, aby chránili, zatím beze zbraní, určité obvody a objekty.

Po poledních zprávách o přepadení rozhlasu v Praze byla v Kutné Hoře velmi vzrušená nálada. Němci, kteří se v dopoledních hodinách zdržovali ve svých ubikacích a vyčkávali vývoje situace (podle zachyceného vojenského rozkazu měli se chovat opatrně a vystupovat jen proti komunistům), byli v odpoledních hodinách opět drzí. Německý komisař Reif nařídil odstranění vlajek na radnici. K večeru pod vlivem zpráv o utvoření národního výboru byly ve městě opět vyvěšeny československé vlajky a místy se objevily rudé prapory. Večer se sešly strážní oddíly. Uzavírací hodina byla v 21 hodin.⁵

Dne 6. května situace v Kutné Hoře ještě zvažněla. Volání pražského rozhlasu o pomoc vyvolávalo v mnohých lidech touhu po pomstě a povstání. Kutnohorská mládež požadovala zbraně. Místní národní výbor však jejich žádost zamítl. Nechtěl, aby osvobození města mělo krvavou dohru. Bohužel mu tento plán v budoucnu nevyšel.

7. května zajistil Místní národní výbor přísun elektřiny a vody do města. Následně byli povoláni muži od 20 do 50 let k hlídání důležitých objektů. Ženy mezitím organizovaly sbírku pro pomoc Terezínu. Konec války se zdál být na dosah.

Následujícího dne, 8. května 1945 v 8:00 oznámil zvuk sirén konec války. Německá armáda sídlící stále ještě v Kutné Hoře se dala na ústup. Při její evakuaci, kdy došlo k ničení místních nemovitostí, přišel o život německý major a jeden Čech. K večeru pak městem projíždělo německé vojsko, které se snažilo co nejrychleji opustit československé území. Pamětníci hovoří až o 60 000 vozidel mířících směrem na jih. Při tomto aktu došlo nejspíše k menším potyčkám, které však byly zaplacené životy několika místních obyvatel. Poslední německé vozidlo opustilo Kutnou Horu 9. května v ranních hodinách. Němci měli velmi naspěch, jelikož Rudá armáda jim byla v patách v rozmezí několika málo hodin.

Již v dopoledních hodinách Rudá armáda vstoupila do Malína⁶, kde ji přivítal kutnohorský národní výbor. Jediní Němci, kteří se „dočkali“ momentu osvobození, leželi v kutnohorském lazaretu, který byl jimi zřízen v Masarykově základní škole. Ti byli potom

---

⁵Srov. Nuhlíček J., *Kutná Hora v revolučním květnu 1945*, Krásné město, 1946, č. 4, s. 35

⁶Menší obec, kterou od Kutné Hory odděluje pouze nadjezd vedoucí nad železniční tratí. V současné době je Malín oficiální součástí města. V době války se však ještě jednalo o samostatnou obec (respektive byl k městu dočasně připojen v roce 1944)

převezení do pavilonu staré okresní nemocnice. Na stadionu místního fotbalového klubu (AFK RESPO) byl následně zřízen tábor pro německé uprchlíky a zajatce.

V neděli 13. května se uskutečnila na Palackého náměstí v centru Kutné Hory „slavnost osvobození“. O tři dny později jel předseda Městského národního výboru (MNV) Josef Horných uvítat spolu s dalšími reprezentanty města Kutné Hory a kutnohorského okresu na nádraží do Kolína prezidenta republiky Dr. Edvarda Beneše, který se vracel s manželkou Hanou do Prahy. Pan prezident byl prý velmi potěšen zprávou, že Kutná Hora a její starobylé památky zůstaly hrůz války a jejího závěru ušetřeny.⁷

---

⁷Srov. Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 10

Místní národní výbor v Kutné Hoře mezi léty 1945 -1948

Vznik Místního národního výboru po osvobození republiky

Když se během roku 1943 začala fronta postupně obracet ve prospěch spojenců, moskevský a londýnský rozhlas apeloval na Čechy, aby pomalu začali přemýšlet o tvorbě národních výborů v jejich městech pro případ skončení války. Národní výbory měly tedy zajišťovat správu města ihned po odchodu nepřátelských vojsk. Této iniciativy se v Kutné Hoře ujal Josef Hornych – povoláním poštovní úředník a bývalý legionář⁸. Zdaleka to však nebyl jednoduchý úkol. Gestapo velmi důkladně slídilo po jakémkoli odporu, a tak se mnoho schopných lidí ocitlo ve vězení. Všechny rozhovory o možné budoucí spolupráci při vzniku Místního národního výboru (MNV), které Hornych vedl, nesměly být zaznamenány na papír a probíhaly mezi čtyřma očima. To zajišťovalo, že nikdo ze zúčastněných nevěděl o dalších vyhlédnutých osobách, které se měly stát členy MNV.

Celý rok 1944 věnoval Hornych shánění vhodných osob pro národní výbor. Když se mu konečně podařilo sehnat souhlas ode všech, které potřeboval, čekal pouze na vhodný okamžik, kdy ve městě převzít vládu. Ten nastal 5. května dopoledne. Ve městě nastal „konec“ války. Lidé ničili německé označení, vyvěšovali vlajky a shromažďovali se na náměstích a v ulicích. Když kolem deváté hodiny ranní zazněl táhlý zvuk sirén, který byl ujednáno jako znamení pro členy národního výboru, sešli se všichni aktéři před okresním úřadem.⁹

Vytvořila se tak zde dvaadvacetičlenná skupinka odbojářů v čele s Josefem Hornychem. Po krátkém jednání s hejtmanem okresního úřadu, zamířili do pracovny vládního komisaře Josefa Reifa, kde mu krátce oznámili, že přišel den, kdy v Kutné Hoře nemá více rozkazovat, že vládu přejímá národní výbor, který také ručí za pořádek. Reif evidentně překvapen vzniklou situací se zmohl pouze na odpověď: „Kdybych já byl Čechem, počkal bych!“¹⁰

Po následném jednání byl vytvořen revoluční okresní národní výbor pod vedením Pavla Vrány a revoluční místní národní výbor, přičemž mělo být dbáno zásady, aby byl složen

---

⁸Srov. Jelínek J., Provaz L.: *Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990*. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 9

⁹Srov. Nuhlíček J., *Kutná Hora v revolučním květnu 1945*, Krásné město, 1946, č. 4, s. 34

¹⁰Srov. Tamtéž

ze zástupců všech vrstev občanů a politických stran, jejichž existenci připouštěl Košický vládní program.

Vedoucí představitelé Místního národního výboru Kutná Hora:

- Josef Hornych – předseda MNV
- Jaroslav Mach – I. náměstek předsedy MNV
- JUDr. Miloslav Haertl – II. náměstek předsedy MNV
- Josef Kaube – III. náměstek předsedy MNV¹¹

V tzv. užším výboru zasedli Antonie Voslařová, Petr Blahník, Jan Filip, František Fousek, František Kotrba, Pavel Líbal, Antonín Vokál a Josef Zedník. Členy výboru se stali Marie Snížková, Bedřich Bervid, MUDr. Josef K. Dehmarter, Rudolf Jaškov, Rudolf Jiráň, Bohuslav Brožek, Antonín Kopecký, Jindřich Kvaček, František Lorenc, Zdeněk Louda, František Procházka, Alois Procházka, František Snížek, Alois Pipek, František Vysekal, Stanislav Pokorný, JUDr. František Semelka, František Šibrava a Jaromír Pavlát. O několik dnů později ještě přibyli Josef Luřcha, Ladislav Jung, Ing. Rudolf Sýkora a Dr. Jan Egidy.¹²

V následných momentech převzali městský úřad a správu města zástupci národního a městského výboru. Příští den začaly výbory pracovat dle pokynů londýnského a pražského rozhlasu. Zejména dbaly na to, aby při odchodu německých vojsk z Kutné Hory nevznikaly potyčky, a nebyly tak zbytečné ztráty na životech.

16. května 1945 proběhla informativní schůze národního výboru ve Vlašském dvoře. Po krátkém projevu, jehož se ujal předseda Josef Hornych, si vzal slovo František Fousek, který velmi detailně informoval přítomné o průběhu posledních válečných dnů v kutnohorském okrese. Následně byla odsouhlasena charitativní pomoc pro vězně v Terezíně i pro vrátivší se z ostatních koncentračních táborů. Po odsouhlasení těchto opatření se přistoupilo k aktuálním problémům města. Josef Hornych pod heslem „*Ve starobylé Kutné Hoře chceme krásně a moderně žít*“¹³ informuje o nejnutnějších pracích, které rozdělil do 2 skupin.

---

¹¹Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1945, s. 1

¹²Srov. Tamtéž

¹³Srov. Tamtéž, s. 8

1) Naléhavé problémy po stránce reprezentační: úprava sadů, ulic a náměstí; oprava historických památek; oprava domů, všechny domy novou fasádu, v každém okně a na každém balkonu květiny

2) Naléhavé problémy po stránce nezbytné nutnosti: stavba vodovodu; kanalizace; koupaliště; parní lázně; dokončení nemocnice; úprava hřbitova¹⁴

Ke konci schůze je pak i projednána finanční situace města, která dle zastupitelů nezbuzuje žádné obavy.

Následně se zastupitelé zavázali, že zápis o obsahu této schůze bude poslán vládě nově osvobozené republiky československé jako projev oddanosti všech kutnohorských občanů.

Obnovení činnosti politických stran a zastupitelských orgánů

„Po částečné konsolidaci poměrů ve městě došlo k plnému obnovení činnosti politických stran, ale pouze těch, jejichž existence povolovala tzv. Národní fronta Čechů a Slováků, ustavená Košickým vládním programem na základě předchozích dohod londýnského a moskevského exilového centra. Existence politických stran mimo rámec Národní fronty nebyla možná. Členové Československé strany národně socialistické, Komunistické strany Československa, Československé strany lidové a Československé sociální demokracie přistoupili k jednání o zastoupení ve voleném národním výboru. V úvahu bylo vzato rozložení politických sil ve městě v období první republiky, podíl na odboji proti nacistům, stávající politická situace a její předpokládaný vývoj. V průběhu jednání došlo k dohodě, že skutečné rozložení politických sil ve městě prokáží až všeobecné volby, a proto se představitelé politických stran dohodli, že ve voleném orgánu budou prozatím zastoupeny paritně. Každá strana do termínu veřejných voleb předloží seznam svých kandidátů a o jejich zvolení rozhodne veřejné shromáždění občanů, jež bude svoláno na den 2. června 1945.“¹⁵

Tato dohoda byla dodržena, a tak 2. června 1945 byl na Palackého náměstí zvolen nový zastupitelský orgán v počtu třiceti šesti členů. Každá politická strana v něm měla devět mandátů a vedle toho byli zvoleni za každou stranu ještě tři náhradníci.¹⁶

Dne 5. června 1945 se konalo první zasedání nově zvoleného zastupitelského sboru. Byla na něm zvolena rada MNV a vedoucí představitelé města. V třináctičlenné radě zasedali:

---

¹⁴SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1945, s. 8

¹⁵Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 11

¹⁶Srov. Tamtéž

- čtyři komunisté: Bohumil Čihák (pozdější předseda Okresního národního výboru Kutné Hory), Antonie Voslařová, Alois Procházka a MUDr. Josef K. B. Demharter
- tři lidovci: Bohumil Jelínek, Václav Kalaš a František Šibrava
- tři národní socialisti: Josef Hornych, JUDr. Miloslav Haertl a Pavel Líbal
- tři sociální demokrati: Petr Blahník, František Fousek a František Bouška¹⁷

Vedoucími představiteli města byli zvoleni:

- Josef Hornych – předseda MNV
- Bohumil Čihák – I. náměstek předsedy MNV
- Petr Blahník – II. náměstek předsedy MNV¹⁸

Zároveň vznikly následující referáty a do jejich čela byli postaveni následující referenti:

- referát všeobecný, osobní, ústřední správy, cizineckého ruchu – Josef Hornych
- referát městského pivovaru a městské cihelny – Bohumil Čihák
- referát městské elektrárny a městské plynárny – Petr Blahník
- referát sociální, chudinství, nadace, měšťanského špitálu – Antonie Voslařová
- referát školský, osvěta – Bohumil Jelínek
- referát lesní, rybníční a Tylovo divadlo – František Fousek
- referát disciplinární, právní, finanční, archiv – JUDr. Miloslav Haertl
- referát zdravotní, jatky, záchytná stanice – MUDr. Josef K. B. Demharter
- referát stavební, kanalizační, dlažební, vodárna – Václav Kalaš
- referát bezpečnostní, národní očista, popisný a bytový – Alois Procházka
- referát zásobovací, živnostenský, učňovská škola – Pavel Líbal
- referát hospodářský, zahradnictví – František Bouška
- referát patronátní a pohřebního ústavu – František Šibrava¹⁹

Vývoj města v roce 1945

Kutná Hora pomalu směřovala k volbám do Národního shromáždění roku 1946. Je nutné však zmínit, že zde nenastal žádný předvolební boj o voliče či snaha o pošpinění konkurenční politické strany. Ze zápisů z pléna MNV a článků v místních novinách můžeme potvrdit, že se toto období neslo v duchu vzájemné spolupráce napříč politickým spektrem a

¹⁷Srov. Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 11

¹⁸Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1945, s. 63

¹⁹Srov. Tamtéž, s. 60

snahou obnovení pořádku v Kutné Hoře alespoň do podoby před vypuknutím války. Volební účast do místních zastupitelství byla vysoká. Obyvatelům záleželo na směřování Kutné Hory v budoucích letech.

Dne 12. července 1945 proběhla volba členů do obecných komisí. Komise byly 3-12 členné podle jejich důležitosti a vždy v nich byli zastoupeni členi následujících politických stran – Československé strany komunistické, Československé strany sociálně demokratické, Československé strany národně socialistické a Československé strany lidové.

Jednalo se o tyto komise – finanční, bezpečnostní a požární, stavební, sociální, školskou, zdravotní, hospodářskou, vodovodní, lesní a rybníční, dlažební, kanalizační, živnostenskou, patronátní, archivální, městského pohřebního ústavu, městské cihelny, pro správu budov, pro povznesení návštěvy cizinců, pro správu městské elektrárny, pro správu městského pivovaru, pro správu městské plynárny, zásobovací, zemědělskou, bytovou, osobní, právnickou, pro správu Tylova divadla, pro regulaci Vrchlice, letopiseckou, disciplinární pro úředníky a disciplinární pro zřízence.²⁰

Vzhledem k tomu, že jednotlivé politické strany se dohodly a zaslaly návrh jednotlivých členů pro dané komise, byla jejich volba ihned jednomyslně schválena.

V následujících schůzích se zastupitelstvo zaměřovalo zejména na akutní problémy města, vydávání směrnic týkající se správy města a udělování domovského práva pro žadatele.

Za zmínku stojí návrh Komunistické strany Československé o přejmenování několika ulic v Kutné Hoře, který strana přednesla na schůzi dne 18. října 1945. Následující ulice měly nést tato nová jména:

- ulice Riegrova → třída Stalinova
- ulice Nádražní a Sokolská → třída Dr. Beneše
- park před průmyslovou školou → Riegrovy sady
- ulice Rašínova → ulice Rooseveltova
- ulice Tábořská (od benzínové stanice k bývalé Obrově vile) → ulice Anglická
- ulice vedoucí kolem nové sokolovny až k ulici Kouřimské → ulice Partyzánská

---

²⁰Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1945, s. 79

- ulice Poděbradova → ulice Jiřího z Poděbrad²¹

S tímto návrhem projeví všichni jednomyslný souhlas.

Finanční situace ke konci roku 1945

Dne 14. listopadu 1945 přednesl Dr. Bohuslav Černý na zasedání MNV referát týkající se finanční situace Kutné Hory. Celková škoda za válečná léta činila 13 880 000 K²². Jelikož by případná náhrada či pomoc rozhodně nedosáhla této částky, muselo se začít šetřit. Zastupitelé si byli vědomi, že velkou finanční pomoc od státu v nejbližší době nedostanou, neboť Kutná Hora byla na rozdíl o jiných měst zasažena málo, a peníze se v první řadě poskytovaly více zničeným městům.

Tabulka 1 - Rozpočet města 1945²³

úhrn řádné potřeby na rok 1945	15 000 063 K
úhrn řádné úhrady na rok 1945	10 310 362 K
schodek činí	4 689 701 K
očekávaný výnos nově stanovených přiděľů	1 769 028 K
schodek na rok 1945	2 920 673 K²⁴

K tabulce je nutné dodat, že je v ní již započítána potřeba a úhrada předměstí Sedlce a Kaňku, které se připojily 1. ledna 1945.

Rok 1946

V tento rok proběhlo celkem 11 schůzí MNV, které se zejména týkaly schvalování rozpočtu a voleb do Národního shromáždění (NS), MNV a následných komisí pro správu města. Ze statistických údajů ze dne 17. září 1946 se dovídáme, že Kutná Hora má 11 870 obyvatel a dále v ní pobývá 2 405 vojáků kutnohorské posádky.²⁵ Jedna událost však obyvatele vytrhla ze všedního života. Dne 6. července 1946 navštívil Kutnou Horu prezident republiky Dr. Edvard Beneš.

²¹Srov. SOKA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1945, s. 114

²²Srov. Tamtéž, s. 32

²³Srov. Tamtéž

²⁴Finanční částky pro rok 1945 jsou ještě uvedeny pod zkratkou „K“ – Koruna československá, ještě však téhož roku se zkratka změnila na „Kčs“.

²⁵Srov. SOKA Kutná Hora: MěstNV, K. Hora, finanční odbor rozpočty, 1947, Obecní rozpočet města Kutné Hory, s. 63

Ještě však před příjezdem nejvyššího státníka, museli zastupitelé města schválit rozpočet města pro daný rok. Jestliže se rok 1945 dal charakterizovat jako rok vzájemné spolupráce napříč politickým spektrem, v roce 1946 již vidíme první rozpory v názorech, které jsou samozřejmě zostřeny volbami do Národní fronty, dle kterých byl následně rozdělen mandát jednotlivým stranám do 36členného městského zastupitelského sboru.

Rozpočet města pro rok 1946

Ihned na první schůzi MNV, která se konala 11. ledna 1946, schválilo plénum rozpočet města na rok 1946, jakož i podniků, fondů a ústavů obecních, jakož i obcí spravovaných a dále s ohledem na ust. A odst. 2. příl. I. oběžníku českého zemského ústředí obcí, měst a okresů v Praze čj. 69038/45 Lfr/118, obsahujícího pokyny ZNV pro sestavení obecních rozpočtů na rok 1946 také rozpočty města Kaňku a městyse Sedlce na týž rok.²⁶

Schválené rozpočty vykazují:

Tabulka 2 - Rozpočet města pro rok 1946²⁷

	Kutná Hora	Kaňk	Sedlec	Celkem
Úhrn řádné potřeby	22 065 663	531 216	609 188	23 206 070 Kčs
Úhrn řádné úhrady	8 141 437	127 075	145 728	8 414 240 Kčs
Vykázaný schodek řádného rozpočtu	13 924 226	404 144	463 460	14 791 830 Kčs

schodek měl být uhrazen následovně:

- 1) příspěvky podle § 26. zákona č. 329/21 Sb. k úhradě potřeby v hlavě IX. pol. 1. / Kčs 100.363 Kčs 58 132--/ tj. 42.23 Kčs ve výši 188% přírážky na polní hajné, k dani pozemkové v městě Kutné Hoře per 22.484.90 Kčs, jež vynese celkem 42.290 Kčs.
- 2) a/ náhradový přiděl na místě dosavadních přírážek k zvláštní dani výdělkové, k dani rentové a k dani vyššího služného, příp. přírážky k těmto daním vybírané, jež činí

Kutná Hora	Kaňk	Sedlec	Celkem
191 978	1 622	4 533	198 133 Kčs

²⁶Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1946, s. 13

²⁷Srov. Tamtéž

b/ přírážkový příděl na místě dosavadních přírážek k dani pozemkové k dani třídní a činžovní a k všeobecné dani výdělkové, jenž činí

Kutná Hora	Kaňk	Sedlec	Celkem
1 582 584	42 552	143 892	1 769 028 Kčs

Úhrada řádného schodku

	Kutná Hora	Kaňk	Sedlec	Celkem
Celkem	1 816 852	44 174	148 425	2 009 451 Kčs
Zbývá neuhrazeno	12 107 374	359 970	315 035	12 782 379 Kčs

O úhradu tohoto schodku usneseno požádati prostřednictvím Zemského národního výboru v Praze příspěvkem z vyrovnávacího fondu podle § 11. zak. č. 169/1930 Sb. ve znění zak. č. 69/1935 Sb.²⁸

Volby 1946

Volby v Kutné Hoře proběhly jako v celé republice 26. května 1946. Kandidovat mohly pouze strany zastoupené v Národní frontě (na českém území se jednalo o Československou stranu komunistickou, Československou sociální demokracii, Československou stranu národně socialistickou a Československou stranu lidovou). Tyto čtyři strany byly jako jediné po válce povoleny. Systém již nepočítal s možností „koalice a opozice“, ale s účastí všech stran ve vládě. Neexistoval rovněž systém preferenčních hlasů. Ve volbách byly také zavedeny tzv. *bílé* či *prázdné* lístky, které měly sloužit voličům, aby případně dali nesouhlas s politikou celé Národní fronty.

²⁸Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1946, s. 13-14

Výsledky voleb v Kutné Hoře byly následující:

Tabulka 3 - Výsledky voleb v Kutné Hoře do Ústavodárného shromáždění Československé republiky roku 1946²⁹

	Číslo strany ve volbách	Počet hlasů	Počet hlasů v %
Československá strana komunistická	1	2 845	31,0
Československá strana lidová	2	1 451	15,8
Československá sociální demokracie	3	1 078	11,8
Československá strana národně socialistická	4	3 770	41,1

„Bílých lístků bylo odevzdáno celkem 28 (0,3 %). Výsledky voleb byly překontrolovány a schváleny. Krátce po těchto volbách, dne 12. června, obdržel místní národní výbor písemné prohlášení okresního výboru sociálně demokratické strany, v němž bylo zdůrazněno, že zástupci této strany budou v zastupitelském orgánu provádět nezávislou politiku a že nejsou pravdivé zprávy, záměrně šířené před volbami, že sociální demokraté budou v zastupitelském orgánu spolupracovat s komunisty.“³⁰

Na základě výsledků těchto voleb rozdělil MNV jednotlivým stranám mandáty do 36členného městského zastupitelského sboru. Ustavující schůze městského zastupitelského sboru se konala 4. července 1946 a byla na ní zvolena rada národního výboru a vedoucí představitelé města. Ve dvanáctičlenné městské radě zasedalo pět národních socialistů (Marie Snížková, Bedřich Černý, Josef Kaube, Josef Hornych a František Čermák), čtyři komunisti (Marie Jelínková, František Klos, Antonín Růžička a Ing. Vladimír Chmelík), dva lidovci (Josef Kludský a JUDr. Gustav Svěrák) a jeden sociální demokrat (František Fousek). Za vedoucí představitelé národního výboru, a tím i města Kutné Hory, byli zvoleni:

- Josef Hornych – předseda MNV
- Ing. Vladimír Chmelík – I. náměstek předsedy MNV

²⁹Srov. Volební výsledky z voleb 26. května 1946 z měst a obcí našeho kraje. Úder. 1946, roč. 2, číslo 22, s. 2

³⁰Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 13

- JUDr. Gustav Svěrák – II. náměstek předsedy MNV³¹

Do čela jednotlivých referátů byli postaveni následující referenti:

- referát všeobecný, osobní, cizineckého ruchu a regulace Vrchlice – Josef Horných
- referát městského pivovaru a městské cihelny – Antonín Růžička
- referát městské elektrárny a městské plynárny – František Čermák
- referát finanční, národní správy a konfiskace majetku – Bedřich Černý
- referát sociální, nadační, špitálu a zdravotnictví – Marie Jelínková
- referát školský, osvěta – Marie Snížková
- referát lesní, rybníční, Tylova divadla – František Fousek
- referát zdravotní, jatky, záchytná stanice – MUDr. Josef K. B. Demharter
- referát stavební, kanalizační, dlažební, vodovodní a správy budov – Ing. Vladimír Chmelík
- referát bytový, bezpečnostní a požární – František Klos
- referát zásobovací, živnostenský a jatek – Josef Kludský
- referát hospodářský a zemědělský, obecního dvora, zahradnictví a čištění města – Josef Kaube
- referát patronátní, archivu a pohřebního ústavu – JUDr. Gustav Svěrák³²

Národní výbor, který byl ustanoven po všeobecných volbách roku 1946, vykonával svou funkci až do únorových událostí v roce 1948.

Návštěva prezidenta republiky

Jako první přišel s nápadem pozvat prezidenta do Kutné Hory zřejmě předseda MNV Josef Horných. Ten totiž 13. listopadu 1945 zavítal na dvanácté zasedání kutnohorského Okresního národního výboru (ONV) a navrhl, aby prezident republiky přijel do města v červnu příštího roku, tedy 1946. Návrh byl jednomyslně přijat a ze strany představitelů ONV došlo také k příslibení podpory s realizací tohoto nápadu.³³

O tom, že prezident s manželkou a dalšími do města přijedou, se Kutnohořané dověděli až 4. července 1946, tedy pouhé dva dny předem. Tehdy se sešli ve Vlašském dvoře zástupci úřadu, škol a korporací, aby vyslechli z úst Josefa Horného program prezidentovy

---

³¹Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1946, s. 108

³²Srov. Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 131

³³Srov. Tamtéž, s. 14

návštěvy. Stejně jako návštěvu prezidenta T. G. Masaryka v roce 1922, i Benešovu kazila nepřízeň počasí. Jak se dočítáme v kutnohorské kronice, již od 7 hodin ráno prudce pršelo. Přípravy byly veliké. Již hodinu před příjezdem byly na náměstí připraveny Krojované spolky a Tělovýchovné organizace.³⁴ Husova třída, Palackého náměstí, Tylova ulice i ostatní ulice směřující na Čáslav, kam měla pokračovat prezidentská kolona, byly lemovány vojskem. Náměstí se i přes nepřízeň počasí skoro zaplnilo. Přesně v 8,30 přijelo auto prezidenta republiky, které bylo již od hranic okresu provázené autem předsedy ONV. Následně byla zahrána hymna a vztyčena vlajka. Po přehlídce čestné roty zdejší posádky a půlroty S[N]B, vystoupil prezident s chotí z vozidla. Společně s ministrem zahraničí Janem Masarykem, který byl rovněž přítomen v prezidentské koloně, vystoupil na podium, kde ho uvítal předseda MNV Josef Hornych a rovněž potlesk přítomných občanů.

Pan prezident ve svém projevu vzpomněl historie krásného města a stavitelských památek města Kutné Hory, vyzdvihl význam lidové správy a těžké úkoly, které čekají novou vládu, v níž pevně doufá, a že houževnatou spoluprací, jako doposud, překonáme obtíže doby a odstraníme je tvořivým, krátkodobým plánováním, což přinese v krátké době prospěch a blahobyt celému státu a oběma národům Československa. S přáním pohody občanům Kutné Hory ukončil pan prezident svůj projev. Po projevu byl p. prezident s chotí podarován dárky místních podniků a krásnými květinami, načež za opětovného svolání slávy opustil p. prezident s chotí a ministrem zahraničí Janem Masarykem město Kutnou Horu, aby jel dále do Čáslavi, Chotěboře, Borové a Havlíčkova Brodu.³⁵

Po odjezdu prezidenta hrála ještě asi hodinu na náměstí hudba a občané se pomalu rozcházeli domů.

Hodnocení uplynulého roku

Přední zastupitelé hodnotili rok 1946 jako poměrně úspěšný. Podařilo se splnit většinu zadaných úkolů a dle předsednictva MNV působí Kutná Hora jako vzor pro ostatní města ve fungování místní správy.

Na předposlední schůzi MNV, která se konala 18. listopadu 1946, byl schválen návrh, aby město Kutná Hora udělilo čestné občanství předsedovi vlády Klementu Gottwaldovi při příležitosti jeho 50. narozenin. Vedle Gottwalda byli jmenováni čestnými občany také

---

³⁴Srov. SOkA Kutná Hora: Kronika města Kutné Hory 1945–1952, zápis k 4. 7. 1946

³⁵Srov. Prezident Beneš s chotí v Kutné Hoře. Úder. 1946, roč. 2, č. 28, s. 4

náměstek vlády Zdeněk FierlIng.er, Josef David a Msgre. Šrámek³⁶ – čelní představitelé Národní fronty.

Čtyři dny před Vánočními svátky proběhla poslední schůze MNV v roce 1946. Závěrečně slovo si vzal si sám předseda Josef Hornych a těmito slovy zhodnotil uplynulý rok.

„Dnešní schůze plena je poslední v tomto roce. Uzavíráme tak svoji činnost v jednom kalendářním období. Historie jistě ocení, že to byla činnost dobrá. Snažili jsme se plnit všechny úkoly, které na nás vložila doba. Snažili jsme se plnit je tak, aby vzkvétalo naše město, aby byli šťastni jeho obyvatelé. Podporovali jsme vládu Československé republiky v jejím budovatelském úsilí pro blaho všeho lidu a naší vlasti. Děkuji v prvé řadě Vám všem za poctivou práci. Děkuji zaměstnancům národního výboru a všem zaměstnancům městských podniků. Dobře plnili své povinnosti. Děkuji veškerému občanstvu krásného města (takto zastupitelé Kutné Hoře přezdívali).

Přeji Vám a všem jmenovaným šťastné a veselé vánoční svátky a všechno nejlepší v Novém roce. Ať stálá pohoda, boží mír a požehnání Vás provází na každém kroku. Zdraví a radostné veselí, ať Vás nikdy neopouští.

Zdař Bůh!³⁷

Léta 1947-1948

Při první schůzi roku 1947 zhodnotil předseda MNV dosavadní vývoj města. Neopomněl vyzdvihnout historii města a zároveň zdůrazňoval jeho úpadek po třicetileté válce, jež dle jeho názoru můžeme vidět i v současné době. Zároveň občany informoval o novém zákonu vlády Československé republiky – tzv. dvouletce neboli dvouletého budovatelského plánu. Na konci svého projevu osobně vyzval všechny přítomné občany, aby při dvouletce radostně plnili své povinnosti.

Náměstek předsedy MNV Ing. Chmelík později seznámil občany Kutné Hory s body dvouletky. Krásné město označil za město s více nedostatky než přednostmi. Za palčivá témata považoval bytovou situaci, kdy městu chybělo asi 300 moderních bytů, dále pak otázky kanalizace, zdrojů pitné vody a vodovodu. Dle jeho slov mají obyvatelé Kutné Hory ubohé obydlí a nemají průměrných vymožeností moderního města.

---

³⁶Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1946, s. 162

³⁷SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1946, s. 197-198

Během roku 1947 proběhlo dalších 8 schůzí, kde se řešily vesměs aktuální problémy města. Za pozornost však stojí slavnostní schůze MNV ze dne 10. září 1947 při příležitosti oslav 30. výročí říjnové revoluce.

Na tuto schůzi totiž osobně dorazil ministr sociální péče – Dr. Zdeněk Nejedlý a zástupce svazu přátel SSSR v Praze – pan Šťastný. Po projevech, které adresovaly díky SSSR a jeho Rudé armádě za osvobození krásného města, si vzal slovo ministr sociální péče. Ve svém projevu vyzdvihl důležitost Říjnové revoluce a zároveň také důležitost tohoto okamžiku, kdy se na tento velký moment vzpomíná. Zároveň bylo při této příležitosti změněno jméno ulice Anny Spahové na ulici Novgorodskou³⁸. Kutná Hora dle doporučení vlády měla totiž navázat styky s tímto ruským městem.

Rozpočet města na rok 1947

Rozpočet města pro rok 1947 byl následující.

Rozpočtová rozvaha řádná:

Tabulka 4 - Rozpočet města na rok 1947³⁹

	Kutná Hora	Kaňk	Sedlec	Celkem	Rozpočet na rok 1946
Úhrn řádné potřeby	23 502 631	573 723	800 673	24 772 316	21 130 519 Kčs
Úhrn řádné úhrady	9 512 318	299 112	499 690	9 884 671	9 399 167 Kčs
Schodek řádného rozpočtu	13 990 313	274 611	300 983	14 887 645	11 731 351 Kčs

³⁸Srov. SOKA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1947, s. 102

³⁹Srov. SOKA Kutná Hora: MěstNV, Finanční odbor rozpočty 1947, Obecní rozpočet města Kutné Hory, s. 60-62

Rozpočtová rozvaha mimořádná:

Tabulka 5- Rozpočet města na rok 1947⁴⁰

	Kutná Hora	Kaňk	Sedlec	Celkem	Rozpočet na rok 1946
Úhrn mimořádné potřeby	66 278 616	-	245 438	66 524 054	14 331 844 Kčs
Úhrn mimořádné úhrady	66 278 616	-	245 438	66 524 054	14 331 844 Kčs
Schodek mimořádného rozpočtu	-	-	-	-	-

Návrh úhrady schodku rozpočtu řádného:

- a) vykázaný schodek řádného rozpočtu činí a uhradí se takto:
- příspěvky podle § 52 zák. č. 329/21: 1) k úhradě potřeby v hl. IX., 2) po srážce úhrady hl. IX. tudíž – 232% přírůžkou na polní hajné k dani pozemkové Kč 21,406
- b) podle oběžníku ZNV v Praze ze dne 9. srpna 1946 č. I- 4b-4000 z r. 1946 je počítáno předběžně s náhradovými přiděly za přírůžky podle výše, jak byla stanovena pro rok 1946 a sice: 1) náhradovým přidělením na místě dřívějších přírůžek ke zvláštní dani výdělkové k dani rentové a dani z vyššího služného, který vynese 198,133 Kčs - 2) Přírůžkovým přidělem na místě dosavadních přírůžek k dani pozemkové, domovní dani třídní a činžovní a všeobecné dani výdělkové, jež vynese 1,769,022 Kčs⁴¹

Tabulka 6 - Celkový schodek⁴²

	Kutná Hora	Kaňk	Sedlec	Celkem
Úhrada schodku řádného	1 824 224	44 174	148 425	2 016 823 Kčs
Zbývá neuhrazeno	12 166 089	230 737	152 558	12 870 822 Kčs

⁴⁰Srov. SOkA Kutná Hora: MěstNV, Finanční odbor rozpočty 1947, Obecní rozpočet města Kutné Hory, s. 60-62

⁴¹Srov. Tamtéž

⁴²Srov. Tamtéž

Revoluční rok 1948

Rok 1948 začal v Kutné Hoře poklidně, bez předzvěstí, které se měly odehrát v následujících měsících. Na první schůzi, která se konala 30. ledna 1948, podal předseda MNV Josef Horných návrh na udělení čestného občanství paní Ing. Ludmile Jankové, ministryni průmyslu Československé republiky. Dle slov předsedy je to prvá žena v dějinách československé republiky, které byla svěřena odpovědná ministerská funkce, vynikající dlouholetá pracovnice a hlavně rodačka města Kutné Hory. Během okupace se Ludmila Janková rovněž angažovala u odboje. Tento návrh byl plénem jednomyslně přijat.

2. února 1948 tak proběhla slavnostní schůze MNV za osobní účasti paní ministryně, kde jí bylo uděleno čestné občanství⁴³.

Další schůze se konala o mnoho měsíců později – 24. června 1948, již s novými představiteli města a novými cíly.

„Vítězný únor“ v Kutné Hoře

„Únorové události v Československu v roce 1948, které vyvrcholily ve vládě odstoupením národně socialistických ministrů, lidoveckých ministrů a ministrů za slovenskou Demokratickou stranu, se samozřejmě promítly do politického i občanského života ve městě. A to tím více, že v Kutné Hoře měla národně socialistická strana velmi silnou pozici a zvítězila zde ve volbách v roce 1946. Politické střety se zákonitě odehrávaly i na půdě zastupitelského orgánu. Občanský život ve městě byl neklidný, zástupci stran se vzájemně podezírali, vzájemné chápání a tolerance zmizely. Jak došlo k uchopení moci komunistickou stranou na nejvyšších místech ve státě, odbývalo se také přebírání moci na nižších úrovních. Na samém počátku února 1948 provedla KSČ, obměnu dvou svých zástupců v kutnohorské městské radě. Ing. Chmelík byl ve funkci náměstka předsedy národního výboru nahrazen Pavlem Vránou, někdejší účastníkem odboje za druhé světové války a rovněž bývalým předsedou Okresního národního výboru Kutná Hora. Právě tento muž pak sehrál při únorových událostech významnou roli.“⁴⁴

O „revolučních“ únorových událostech tohoto roku v Kutné Hoře nám podává přehled pouze kutnohorská kronika z let 1945–1952. Je až s podivem, že v zápisech z jednání pléna je půlroční pauza a v místním tisku se dočítáme pouze o událostech týkající se vlády, nikoli

⁴³Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1948, s. 23

⁴⁴Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 16

zastupitelstva. Přitom únorový převrat zasáhl i regionální politiku. Jediné čeho se můžeme dopátrat v místním tisku je zpráva o neúčasti představitelů národní sociální strany (předseda Josef Hornych, učitel Bohumil Černý a učitelka Marie Snížková)⁴⁵ na diskusním večeru, kde poslanec S. Koštejn hodnotil politickou situaci a poukazoval na nedostatečně provedené očisty národa. Jejich chování a de facto celá jejich strana byla tiskem označena za protisovětskou a protislovansky smýšlející.

Vraťme se ale k únorovým událostem, které zasáhly přímo Kutnou Horu. Zápis v kronice ke dni 20. února pojednává o demisi ministrů a následného dne o projevu Klementa Gottwalda na Staroměstském náměstí, kde vyzývá, aby se pod vedením jeho strany vytvořily tzv. akční výbory Národní fronty, které Národní frontu obnoví a zbaví nepřátelských živlů. Nicméně zastupitelé KSČ v Kutné Hoře úspěšní prozatím nebyli a akční výbor se jim tak nepodařilo vytvořit. Dne 23. října 1948 zasedal naposledy MNV pod vedením Josefa Hornycha. Následující den, kdy proběhla hodinová stávka, jakoby předznamenal dokončení převratu.

25. února 1948 prezident Edvard Beneš v obavách z možné občanské války přijal demisi demokratických ministrů a doplnil vládu osobami podle Gottwaldova návrhu. Komunisté tak nyní měli ve vládě naprostou převahu, účast členů jiných stran měla pouze budít zdání další existence Národní fronty. Téhož dne byla v Kutné Hoře svolána mimořádná schůze rady místního národního výboru. Řídil jí náměstek předsedy Pavel Vrána. Přítomným členům rady oznámil rezignaci předsedy Josefa Hornycha a člena rady Josefa Hlavatého, který rezignoval jak na funkci člena rady, tak i na své členství v zastupitelském orgánu. Zároveň oznámil ustavení akčního výboru Národní fronty a dotázal se členů rady, kdo s tímto orgánem souhlasí a setrvá i nadále v radě národního výboru. Členství v radě se vzdali všichni přítomní členové národně socialistické strany. Lze konstatovat, že se Pavel Vrána de facto v tuto chvíli stal nejvyšším představitelem Místního národního výboru Kutné Hory, i když volby vedení města proběhly až v červnu⁴⁶. Přebírat byl tedy dokončen.

V krátké době byly ustanoveny akční výbory Národní fronty ve všech státních orgánech, v závodech, školách a institucích. Podle pokynů akčního výboru Národní fronty

---

⁴⁵Srov. Poslední výstraha do Kutné Hory. Úder. 1948, roč. 4, č. 9, s. 4

⁴⁶Srov. Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 16

začaly provádět „očistu“ veřejného života a nastolily režim, v němž zákony začaly „dělat“ akční výbory. Jejich rozhodnutí byla závazná i pro volený orgán – národní výbor.⁴⁷

Ve středu 25. února se konala ustavující schůze krajského akčního výboru Národní fronty pro kraj Havlíčkův Brod v Čáslavi. Pod myšlenkou „Je konec s heslem – Rozděl a panuj!“ vytyčil následující úkoly okresním akčním výborům.

- 1) Očistit státní a veřejný aparát od všech lidí v republice a lidu nepřátelských, zejména z řad národních socialistů a lidové strany, kteří nemají kladný poměr k republice a neskýtají záruku, že by plnili nová nařízení a usnesení Gottwaldovy vlády.
- 2) Zajistit klidný běh všech úřadů, závodů a podniků, zejména důležitých dopravních spojů jako jsou dráhy, pošty, úřady, školy, družstva, banky apod. Zajistit, aby se zvýšila pracovní morálka
- 3) Dosadit národní správy do podniků nad 50 zaměstnanců, do všech velkoobchodů, družstev a jiných podniků, všude, kde jsou živly v republice a lidu nepřátelské.
- 4) Doporučit organizacím národních socialistů a lidové strany, aby očistily svoje organizace a sekretariáty od lidí, kteří neskýtají záruku, že budou pracovat v duchu košického vládního programu a ve směrnících nové vlády Klementa Gottwalda.
- 5) Okresním akčním výborům se ukládá, aby se ihned sešly a provedly tato usnesení.
- 6) Vytvořit ve všech okresech, místech, úřadech a závodech akční výbory Národní fronty, které s urychlením provedou usnesení krajského akčního výboru Národní fronty. Okresním akčním výborům se ještě zvláště ukládá, aby se okamžitě sešly projednat a provést následující usnesení:

Okresní akční výbor v Kutné Hoře:

- a) Okamžitě zastaví časopis Havlíčkovy slovo a zajistí redaktora Bora.
- b) Provede okamžitě očistu krajského soudu v Kutné Hoře.⁴⁸

„V pátek 27. února se uskutečnila v 15 hodin schůze zaměstnanců kutnohorského místního národního výboru. Promluvil k nim zastupující předseda Pavel Vrána a důrazně jim

---

⁴⁷Srov. Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 17

⁴⁸Srov. Provolání krajského akčního výboru národní fronty - Všichni svorně a jednotně za obrozenou vládou Klementa Gottwalda. Úder. 1948, roč. 4, č. 10, s. 1 a 3

připomněl jejich povinnosti. Na schůzi došlo ke zvolení desetičlenného akčního výboru národního výboru Kutné Hory, jehož členy se stalo šest dělníků a čtyři úředníci.⁴⁹

Slovo závěrem

Městský národní výbor zastával v Kutné Hoře velmi důležitou roli. Dle jeho směrnic a nařízení fungovala správa města na výborné úrovni a obyvatelům města se podařilo co nejdříve opravit škody způsobené válkou a vrátit se tak do každodenního života, tak jak ho znaly předtím. Vývoj MNV v Kutné Hoře byl podobný jako v mnoha jiných městech na území tehdejší republiky. V prvních měsících po osvobození, kdy každému zářil v očích nekonečný optimismus a pokoušel se o svojí seberealizaci, se místní politické zastoupení snažilo o vzájemnou spolupráci a zasedání pléna města se neslo v přátelské atmosféře. Již po necelém roce ale optimismus z mnoha očí vyprchal. V novinách vycházely dlouhé seznamy kolaborantů, kde mnozí poznali své blízké a atmosféra postupně začala houstnout. První neshody se odehrávaly na schůzích zastupitelstva. Komunistická strana posílená výsledky voleb do Národní fronty roku 1946 začala ukazovat svojí sílu. Různé návrhy a myšlenky už musely procházet přes její souhlas. Vše bylo dokončeno v únoru roku 1948, kdy KSČ přebrala vedoucí úlohu nejen ve státě, ale i místních zastupitelstvech a radách. Kutnou Horu čekala nelehká doba.

---

⁴⁹Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003, s. 17

Retribuční dekrety a Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře

Cesta ke vzniku retribučních dekretů

„O přísnou spravedlnost volají neslýchané zločiny, kterých se dopustili nacisté a jejich zrádní spoluviníci na Československu. Porobení vlasti, vraždění, zotročování, loupení a ponižování, jehož obětí byl československý lid, a všechna ta stupňovaná německá zvěrstva, kterým bohužel pomáhali anebo asistovali i zpronevěřivší se občané českoslovenští, z nichž někteří zneužili při tom i vysokých úřadů, mandátů nebo hodností, musí dojít zaslouženého trestu bez průtahy, aby nacistické a fašistické zlo bylo vyvráceno z kořene.“⁵⁰

I tak lze charakterizovat nejdůležitější úkol našeho poválečného soudnictví. Jelikož byla Kutná Hora vybrána jako místo, kde bude zřízen Mimořádný lidový soud (MLS) pro daný obvod, je tedy nezbytné se na začátku této kapitoly stručně zabývat samotnou problematikou retribučních dekretů a následného vzniku Národních či Mimořádných soudů na území ČSR v poválečném období.

Již během válečných let, kdy okupační teror nacistů narůstal do stále větších rozměrů, bylo den ode dne zřejmější, že za spáchané zločiny musí následovat přísný trest. „Je to a bude to soud dějin: odplata, která jistě přijde, bude strašná,“ vzkazoval 1. října 1941 rádiem z Londýna domů prezident Beneš, když začaly první popravy heydrichiády. Po tragédii Lidic učinil 13. června 1942 slavnostní slib: „Za všecko to budou se zodpovídat a pykat! Prohlašuji slavnostně jménem státu, národa a vlády československé, že za všecko to, co se v těchto dnech u nás stalo, považujeme osobně odpovědného Adolfa Hitlera a všechny členy jeho vlády bez výjimky. Činíme osobně odpovědnými všechny exponenty nacistické strany a říšské vlády na našem území, činíme osobně odpovědného každého, kdo jim v tom pomáhá, ať je kdekoliv na celém území republiky. /.../ Nezastavíme se ve svém domáhání se spravedlnosti, dokud tito viníci, jež buď zastihneme na svém území anebo o které budeme po dohodě s našimi dnešními spojenci co nejdůrazněji žádat, aby nám byli vydáni, nedojdou plné, zasloužené odplaty, která bude provedena bez pardonu a bez milosrdenství.“⁵¹

Je tedy patrné, že již během válečných let uvažovala exilová vláda o budoucím potrestání všech, kteří se zapojili do válečného „teroru“. Zejména komunisté orodovali za zřízení speciálních lidových komisí, které měly velmi tvrdě soudit každého, kdo se provinil. Ostatní politické strany se však obávaly, že nedojde k potrestání viníků, ale spíše k politickým

⁵⁰Preambule dekretu prezidenta republiky č. 16 ze dne 19. června 1945

⁵¹Borák, M.: Spravedlnost podle dekretu. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 21

procesům. Nicméně jejich protesty byly slabé a ve větší míře nebyly vyslyšeny. Komunistická strana si tak získávala popularitu a nové voliče, neboť každý chtěl vidět důsledné potrestání zrádců a kolaborantů. Jelikož nacistická okupace znemožnila výkon československé státní moci, včetně moci zákonodárné, byla jediná možnost jak přijímat rozhodnutí s mocí zákona. Jednalo se o dekrety prezidenta republiky.

Již roku 1942 začal prezident Beneš uvažovat o vzniku tzv. retribučního (z latinského slova *retributio* – náprava, odčinění, odplata)⁵² dekretu. Společně s exilovou vládou a Státní radou pracoval na znění dekretu a na jeho budoucí účinnosti.

Ministr spravedlnosti Drtina později shrnul pět hlavních zásad, jimiž se ministerstvo spravedlnosti při přípravě retribučního dekretu řídilo: vinící a spoluvinící budou souzeni před mimořádnými lidovými soudy, ustanovení zákona bude mít zpětnou platnost, budou se trestat činy spáchané v době zvýšeného ohrožení a obsazení republiky, v senátech soudů vedených soudci budou zasedat soudcové z lidu, „kteří prokázali republice věrnost na frontě domácí nebo na poli válečném“ a řízení soudu bude urychlené, zákon se nebude vztahovat na ty, „kdo ve svém konání byli jen oběťmi a ne původci nebo ochotnými pomocníky nepřátelské činnosti.“⁵³

Jelikož Rudá armáda postupovala k Československému území, musel být dekret co nejrychleji schválen. A tak 6. října 1944 vláda nakonec přijala osnovu zákona i přes ostré námitky několika ministrů, kteří protestovali proti veřejným popravám, mírností trestů a příliš dlouhému trvání mimořádného soudnictví.

Dalším problémem bylo, že Slovensko odmítlo dekret přijmout, a tak se vztahoval pouze na naše území. Dne 15. května vydala Slovenská národní rada (SNR) vlastní retribuční normu (nařízení SNR č. 33/1945 Zb. n. SNR.) platnou jen pro Slovensko.⁵⁴

Nakonec byl na 26. schůzi vlády 4. června 1945 definitivně přijat mírně upravený londýnský dekret prezidenta republiky a spolu s osnovou dekretu o Národním soudu předán ke zveřejnění. Oba dekrety spolu s prováděcím vládním nařízením byly vydány 19. června 1945 a vyhlášeny 9. července 1945 jako č. 16, 17 a 18/1945 Sb. Dlouhé úsilí o vydání retribučního dekretu tak bylo završeno, i když na úkor jeho celostátní platnosti.⁵⁵

---

⁵²Srov. Rejman, L.: Slovník cizích slov. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1966, s. 463

⁵³Borák, M.: Spravedlnost podle dekretu. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 26

⁵⁴Srov. Tamtéž, s. 30

⁵⁵Srov. Tamtéž

„Zákonným podkladem pro činnost mimořádných lidových soudů byl v českých zemích dekret prezidenta republiky č. 16 o potrestání nacistických zločinů, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, podle kterého se měly trestat zločiny spáchané v době zvýšeného ohrožení státu. Touto dobou se rozumělo období od 21. května 1938. Vládním nařízením č. 217 ze dne 22. listopadu 1946 byl později stanoven konec tohoto období na 31. prosinec 1946.“⁵⁶

„Mimořádné lidové soudy byly zřizovány v sídlech krajských soudů, v případě potřeby však mohly zasedat v kterémkoliv místě soudního obvodu. Vznikaly postupně podle toho, jak brzy se příslušným okresním výborům podařilo sestavit návrhy na jmenování soudců z lidu. Ti měli pocházet ze všech stran Národní fronty, zvláště z řad perzekuovaných a vězněných účastníků odboje; jmenovala je vláda. Jiné seznamy rovněž pořizované ONV se týkaly přednostů MLS, jejich náměstků a soudců z povolání, jež na návrh vlády jmenoval prezident republiky. Po svém jmenování skládali soudci z lidu do rukou přednosty MLS či jeho náměstka vládním nařízením stanovený slib: „Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu při svém rozhodování řídit jen zákonem, že budu hlasovati podle svého nejlepší svědomí a přesvědčení a že zachovám přísnou mlčenlivost o obsahu porady a hlasování soudu.“ Soudcům z lidu příslušela případná náhrada cestovného a nocležného, stravné do výše 80 korun a náhrada ušlého výdělků do výše 100 korun za den. Kancelářský personál i místnosti k jednání MLS poskytovaly řádné soudy.“⁵⁷

„Senáty byly pětičlenné, předsedou byl vždy soudce z povolání, občanský nebo vojenský. Potřebný počet senátů s náhradníky sestavoval přednosta MLS či jeho náměstek. Veřejné žalobce MLS jmenovala vláda nebo z jejího pověření ministr spravedlnosti, jemuž byli podřízeni. Řízení před MLS nesmělo v jednotlivých případech trvat déle než 3 dny, jinak měla být věc předána řádnému soudu. Řízení bylo ústní a veřejné. Obžalovaný měl právo sám si zvolit obhájce nebo požádat soud o jeho zřízení, jinak mu soud zřídil obhájce z moci úřední. Řízení před MLS nemělo být ničím zdržováno, ani zjišťováním nároků na náhradu škody způsobené souzenou trestnou činností. Zákon také říkal: „Zjištění spoluviníků nebudiž sice opomenuto, avšak vynesení a výkon rozsudku se tím nedá oddalovat.“ Obžalovaný a jeho obhájce měli právo na poslední slovo. Soud se usnášel na rozsudku v neveřejné poradě,

---

⁵⁶Liška O.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918 – 1989. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006

⁵⁷Borák, M.: Spravedlnost podle dekretu. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 47

rozsudek byl vyhlašován ihned. Nebylo proti němu žádných opravných prostředků, žádost o milost neměla odkladného účinku.⁵⁸

MLS Kutná Hora

Kutná Hora nebyla vybrána jako místo MLS náhodou. Sídlil zde krajský soud, a tak tedy město vyhovovalo podmínkám pro zřízení lidového soudu. Již 13. června 1945 obdržel předseda dopis od státního zastupitelství, aby vybral osoby vhodné pro jmenování přednosta lidových soudů, náměstků a prokurátorů. Dále měl poskytnout seznam vhodných osob, které měly být jmenovány soudci z lidu. Problém byl, že v Kutné Hoře se po válce nenacházelo dostatečně kvalifikovaných právníků, kteří mohli vykonávat dané funkce, a tak k některým sezením přijížděli soudci z okolních měst.

22. května 1945 byla jmenována vyšetřovací komise pro lidový soud. Ustanovení a přijati byli:

Václav Houfek – soudní rada krajského soudu v Kutné Hoře

Dr. Ladislav Bednařík – Fikar – soudní rada krajského soudu v Kutné Hoře

Jan Mejtek – soudce II. skupiny krajského soudu v Kutné Hoře

Dr. Jindřich Nedošinský – soudce II. skupiny krajského soudu v Kutné Hoře⁵⁹

Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře zahájil svou činnost jako dalších 7 MLS (Praha, Brno, České Budějovice, Hradec Králové, Moravská Ostrava, Písek a Plzeň)⁶⁰ během září roku 1945. Již 8. září byli v porotní síni krajského soudu v Kutné Hoře vzati do slibu soudci z lidu, jmenovaní vládou republiky, kteří se sem sjeli z obvodů okresních soudů Čáslav, Habry, Uhlířské Janovice, Poděbrady, Kolín a Kutná Hora.⁶¹ Akt zahájil soudní rada a předseda mimořádného lidového soudu Jaroslav Zvěřina. Po projevu, který se týkal konečného zadostiučinění všech zločinců a kolaborantů, přítomní zástupci veřejných úřadů a soudci z lidu složili slib předsedovi MLS soudnímu radovi J. Zvěřinovi. Soud tedy oficiálně zahájil svou činnost.

---

⁵⁸Borák, M.: Spravedlnost podle dekretu. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 47

⁵⁹Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Mimořádný lidový soud Kutná Hora, 1945

⁶⁰Srov. Borák, M.: Spravedlnost podle dekretu. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998, s. 52

⁶¹Srov. Lidové soudy v Kutné Hoře. Svobodné noviny. 1945, roč. 1, č. 18, s. 2

Již o 5 dní později, 13. září 1945 schválilo plénum Místního národního výboru Kutná Hora "vykonavatele hrdelních trestů a jeho pomocníků při krajském soudu v Kutné Hoře". Jednalo se o smlouvu o dílo, a to s "úplatou" 2000,- Kčs za výkon hrdelního trestu pro vykonavatele a 1000,- Kčs pro pomocníky. Vykonavatelem se stal František Škramovský, mazač v elektrárně, nar. 4. 7. 1902 v Kutné Hoře. Pomocníky mu byli Josef Hamršmíd, dělník, nar. 18. 3. 1891 v Kutné Hoře a Jaroslav Hájek, pekařský dělník, nar. 25. 10. 1910 v Kutné Hoře.⁶² Až překvapivě působí zpráva, že i na tyto posty se hlásilo více uchazečů, a tak zastupitelé hledali „nejvhodnější“ kandidáty. Vybraní kati následně odcestovali do Prahy na krátké zaškolení o provádění poprav. I když byli jmenováni pro krajský soud v Kutné Hoře, potřeba jejich práce byla zejména u MLS i ostatních soudů v nejbližším okolí, kde padl v té době rozsudek smrti. Místní národní výbor byl také pro ně povinen zajistit dostatek cigaret a lihovin. Zachovala se zpráva o dodávce 5000 cigaret z tabákové továrny, jež byly zaplacený z fondu časopisu „Krásné město“. Jednalo se o částku 3 000 K.

První případ, který byl projednáván u MLS Kutná Hora 20. září 1945, byl proces s Karlem Svobodou z Malína (viz. dále), který byl obžalován ze zločinu udavačství. Proces byl rozpočten pouze na jeden den. Svoboda byl během několika hodin uznán vinným a vyslechl závěrečný ortel – trest smrti, který byl vykonán ještě též den.

Seznam všech členů (tj. předsedů, náměstků, žalobců a soudců z lidu) MLS Kutná Hora byl uveřejněn v 8. čísle deníku Úder ze dne 12. července 1945. Tento kompletní seznam je uveden v „Přílohách“ této práce.

Následující tabulka ukazuje počet případů, které byly projednávány u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře za daný rok.

Tabulka 7 - Počet případů projednávaných u MLS Kutná Hora za daný rok⁶³

Rok	Počet případů
1945	57
1946	497
1947	58
1948	258

⁶²Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1945, s. 112

⁶³Srov. SOkA Praha: Mimořádný lidový soud Kutná Hora, Jmenný rejstřík

Z těchto celkem 870 případů byla většina obžalovaných uznána vinnými a jejich tresty se většinou pohybovaly mezi 5 až 15 lety těžkého žaláře, ztráty občanské cti a následného zabavení majetku. Padaly ovšem i tresty výjimečné – doživotí či dokonce trest smrti.

U MLS v Kutné Hoře padlo po konci války celkem 11 trestů smrti.

Tabulka 8 - Odsouzení na smrt v Kutné Hoře⁶⁴

Jméno	Datum narození a úmrtí	Odsouzen/a dle
Svoboda Karel	5. 3.1907 – 20. 9.1945	retrib. tr. činy §§ 3/1; 11 r. d.
Pilný Jaromír	23. 8.1906 – 20. 11.1945	retrib. tr. činy §§ 3/1,2; 10; 11 r. d.
Skořepa Antonín	29. 5.1890 – 15. 3.1946	retrib. tr. činy §§ 2; 3/2; 5/2a; 8; 11 r. d.
Kubricht Antonín	7. 9.1893 – 22. 3.1946	retrib. tr. činy §§ 3/1; 5/2a; 11 r. d.
Šišková, roz. Čichovská Božena	15. 10.1911 – 4. 7. 1946	retrib. tr. činy § 11 r. d.
Ryšlavý Josef	2. 8. 1917 – 20. 9.1946	retrib. tr. činy §§ 3/1; 5/1a; 8/2a; r. d.
Horn Josef	1. 9.1906 – 21. 3.1947	retrib. tr. činy §§ 2; 3/2; 5/1a,2a; 7/3; 9 r. d.
Gottschling Heinrich	29. 9.1909 – 13. 4.1947	retrib. tr. činy §§ 2; 5 r. d.
Rziha Alfréd	2. 8.1909 – 14. 4. 1947	retrib. tr. činy §§ 2; 3 r. d.
Píša Václav	13. 9.1887 – 26. 4.1947	retrib. tr. činy §§ 3; 11 r. d.
Neubauer Johann	15. 10.1913 – 16. 10.1948	retrib. tr. činy §§ 2; 5 r. d.

Případ Karla Svobody

I když o všech popravených informovaly noviny, jednomu z odsouzených na smrt se dostalo zvláštní pozornosti. Byl jím první uvedený v tabulce – Karel Svoboda. Jeho spis obsahuje několik desítek stran. Během válečných let, kdy byl aktivním členem Vlajky, udával a zapojoval se do snad všech možných kriminálních činností. Právě tyto aktivity mu nakonec vynesly veřejnou popravu oběšením. V Kutné Hoře snad nebyl nikdo, kdo by mu nepřál smrt. V září roku 1945 nevyšly v Kutné Hoře noviny, které by neinformovaly o procesu s tímto kolaborantem. Jeho případ byl tak známý a závažný, že je nutné ho zde zveřejnit a zároveň na něm ukázat postup mimořádného lidového soudu během procesu.

Karel Svoboda, dělník bydlicí v malém domku v Malíně, působil „navenek“ poměrně nenápadně. Jak nám ho popisuje policejní zpráva – byl menší postavy, bledý, kaštanové vlasy

⁶⁴Srov. Liška O.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918 – 1989. 2 vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006, s. 190

a modré oči. Přesto to byl on, který zapříčinil smrt několika obyvatelů Kutné Hory a jiným způsobil doživotní fyzické i psychické následky. O jeho činech svědčí i fakt, že byl zatknut strážníky 8. května 1945 v 7 hodin ráno!

Při výslechu, který proběhl 29. května stejného roku, uvedl, že se cítí vinným a přiznal se ke všem svým činům. Karel Svoboda mluvil 1 hodinu a 45 minut. Zde je zobrazena část jeho výpovědi.

„Cítím se vinným.

Na jaře roku 1940 šel jsem si stěžovat na Gestapo v Kolíně na Hospodářské Družstvo v Kutné Hoře, které mi odebralo brambory.

Tam jsem se seznámil s Otto Hájkem, který se mi představil jako důvěrník Gestapa, a po kratší rozmluvě mi hned říkal, že v Kutné Hoře v restauraci v Hutích se schází nějaká společnost, že se tam vedou řeči proti Říši, že tam mám jít pozorovat, a učinit o tom oznámení. Já jsem tuto úlohu na sebe vzal. Já jsem myslel, že mi pomůže při mé stížnosti ohledně neodebrání brambor, a proto jsem do Hutí chodil, správně byl jsem tam asi 3x a možná že 4x, a pozoroval, co se tam mluví. Slyšel jsem, že nadávají na Hitlera, že se vedou řeči proti Říši, jaké to byly řeči, dnes již nepamatuji. Mezi přítomnými v Hutích jsem poznal pana Nekolu továrníka z Kutné Hory, pana Kutinu fotografa, hostinského Hermana v Hutích, policejního strážníka Františka Novotného z Kutné Hory.

Ottovi Hájkovi v Kolíně jsem oznámil tato jména, řekl jsem, že všechny, kteří se v Hutích scházejí neznám a on mi odpověděl, abych se obrátil na Vančuru, který je v Kutné Hoře, že je Kutnohorák, že lidi zná, a že mi poví, kdo do Hutí chodí. Šel jsem proto k učitelovi Vančurovi a sdělil jsem mu, o co se jedná; on mi některá jména oznámil, a já potom příležitostně jsem tyto další jména sdělil v Kolíně ústně Otto Hájkovi. /.../

Doznávám, že jsem udal dělníka Vášu, který v 5 hodin odpoledne říkal, že nebude již pracovat, že má malé přídělky, že je slabý, že to Němci stejně prohrajou. Tohoto jsem oznámil sám a to Kostkovi. Oznámil jsem dále Kostkovi Annu Veselou dělnici zaměstnanou a to spolu s Růženou Votavovou, která držela s Němci a to proto, že Veselá se vyjadřovala v tom smyslu, že Němci prohrajou a že s námi potom bude zle, totiž dozorcům bude zle. /.../

Dále jsem udal Otto Miškovského, který byl nějakým vedoucím v Respu v Kutné Hoře proto, že v hostinci Hozákově v Kutné Hoře jsem ho slyšel, jak nějakým učedníkům, kteří

byli nasazeni do továrny říkal, aby pro Říši nepracovali, aby do stroje něco hodili a stroj pokazili. Otto Miškovský za to dostal u Sondergerichtu 2 a půl roku. /.../

Za oznamování jsem nic nedostal. (zde je věta od vyšetřovatele podtrhnuta s otazníkem)

Já jsem si chtěl udržeti své místo jako tovární dozorce a jelikož Kostka naléhal, jsem oznamoval. Nepočítal jsem s tím, že by Říše to mohla vyhrát a počítal jsem s tím, že se mi jednou dostane odplaty...⁶⁵

Je přímo zarážející, že Svoboda dělal tyto hrůzné skutky zcela dobrovolně, navíc bez finanční odměny. Poslouchal v práci, v hospodách, dokonce i na veřejných toaletách a pak všechny, kteří se vyslovili proti Německu, udal přímo Gestapu sídlícímu v nedalekém Kolíně. Také přispíval do časopisu *Arijský boj*. Jeho články obsahovaly mnoho antisemitských názorů a propagandu nacismu.

O jeho vině nebylo pochyb. A tak soud 20. září 1945 vynesl rozsudek.

„Jménem republiky!!!

Mimořádný Lidový soud v Kutné Hoře vynesl po veřejném hlavním přelíčení, konaném dne 20. 9. 1945 tento rozsudek:

Obžalovaný Karel Svoboda, nar. 5. 3. 1907 v Malíně, bytem tamtéž čp. 119, ženatý, českosl. náboženství, bývalý závodní strážník t.č. ve vazbě v Kutné Hoře

je vinnen,

že I. v letech 1940 až 1944, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky ve službách a v zájmu nepřitele využívaje situace přivoděné nepřátelskou okupací, udal jiné u Gestapa v Kolíně pro skutečnou a i vymyšlenou činnost, pro nepřátelské, štvavé a hanobící řeči proti Německé říši, Hitlerovi a NSDAP, pro nepřátelské, zejména sabotážní činy proti Německé Říši a pro schvalování atentátu na říšského protektora Heydricha a to na podzim roku 1940 Antonína Kutinu, Otto Nekolu, Josefa Hermana, Františka Novotného, Václava Motáka, Jiřího Vlasáka, Jana Adamce, vesměs z Kutné Hory. V roce 1943 Ladislava Vášu, Annu Veselovou, Marii Chylíkovou, Jaroslava Kozáka, vesměs z Kolína. Jana Holce z Nových Dvorů, roku 1940 Jaroslava Veselého ze Sedlce, v roce 1942 Květoslava Vinkláta z Libic,

---

⁶⁵SOkA Praha: Mimořádný lidový soud Kutná Hora, LS 1/45 – Výpověď obžalovaného

roku 1941 Jana Rezka z Hradce Králové, roku 1944 Otto Miškovského z Kutné Hory, v roce 1940 Karla Havrdu z Kolína, roku 1942 Františka Nevole z Kolína, Bohuslava Sobiška z Nových Dvorů a Václava Doležala z Chotouchova, v dubnu 1942 u státního zastupitelstva v Kutné Hoře, četnické stanice v Nových Dvorech a okr. úřadě v Kutné Hoře Marii Svobodovou a Josefa Hameta, svým udáním zavinil ztrátu svobody československým občanům a to Ant. Kutinovi na 18 měsíců, Otto Nekolovi na 10 měsíců, Josefu Hermanovi na 18 měsíců, Fr. Novotnému na 2 roky, Václavu Motákovi na 10 měsíců, Vladislavovi Vášovi na 9 a půl měsíce, Marii Chylíkové na 2 a čtvrt roku, Jaroslavu Kozákovi na 2 roky, Janu Holcovi na 1 rok, Janu Veselému na 8 měsíců., Josefu Jablečnému na jeden rok. Václavu Vinklátovi na jeden rok a 6 měsíců, Janu Rezkovi na 18 měsíců, Otto Miškovskému na 3 a půl roku, Anně Veselé na 4 a půl roku. Karlu Havrdovi na 4 a půl roku, Ladislavu Bartůškovi na 26 měsíců, mělo tedy jeho udání za přímý následek ztrátu svobody 17 československých občanů, tedy většího počtu lidí a těžkou újmu na zdraví Jaroslava Veselého, Otty Miškovského, Jana Rezka, Anny Veselé a Karla Havrdu, dále smrt Květoslava Jägera, Josefa Hermana, Karla Moravce, Františka Nevoleho, Václava Vinkláta, Bohuslava Sobiška a Václava Doležala, tedy smrt 7 osob.

II. že v létech 1939 až 1945 v Malíně, v Kolíně a v Čáslavi, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky podporoval fašistické a nacistické hnutí a to tím, že zasílal příspěvky do filiální redakce periodického časopisu Arijský boj, v níž chválí fašistické a německé nacistické názory a činy, upozorňoval, kde by co bylo třeba zaříditi dle fašistických a nacistických zásad a brojil proti všemu, co odporovalo těmto zásadám,

čímž spáchal

Ad I. zločin udavačství dle § 11 retribučního dekretu 3. 9. 1945

ad II. zločin proti státu dle § 3 odst. 1 téhož dekretu

a odsuzuje se

podle § 11 poslední sazba retribučního dekretu k trestu

smrti provazem,

dále podle §14 dekretu na ztrátu občanské cti navždy a ztrátu celého jmění.

Podle § 31 odst., 3 dekretu nařizuje se veřejná poprava, která se vykoná 2 hodiny po vykonání rozsudku.

Obžalovaný je povinný nésti trestní útraty.

Naproti tomu se obžalovaný Karel Svoboda

zprošťuje

podle § 3226 č. 2 tr. ř. obžaloby pro zločin udavačství podle § 11 retr. dekretu, který prý spáchal tím, že roku 1941, tedy v době zvýšeného ohrožení republiky ve službách a v zájmu nepřítele udal u Gestapa v Kolíně Josefa Zedníka z Malína a v roce 1941 Klementa Němečka z Malína.

Skutkový děj shora vedený vzal soud za zjištěný – mimo případ Františka Nevoleho, Bohuslava Sobíška a Václava Doležala – doznáním obžalovaného, výpovědí svědků Antonína Kutiny, Otto Nekoly, Anny Hermannové, Františka Novotného, Václava Motáka, Jiřího Vlasáka, Jana Adamce, Ladislava Váši, Anny Veselé, Marie Chylíkové, Jaroslava Kozáka, Jan Holce, Jaroslava Veselého, Milady Jägerové, Josefa Jablečného, Jana Rezka, Otto Miškovského, Karla Havrdy, Ladislava Bartůška, Josefa Hameta, Františka Wittigera, Josefa Horna, Josefa Moce, Karla Vebera, Antonína Svobody, Boženy Starové a Jana Holce, dále přečtením přípisu ONV. v Kutné Hoře č 1.39 o pistolích do Arijského boje, spisu č.1 55-64/ : oznámení četnické stanice v Nových Dvorech o chování se obžalovaného vůči jeho manželce a o udání proti ní, dále přečtením oznámení obžalovaného podaného četnické stanici v Nových Dvorech na bývalou manželku jeho Marii nyní vdanou Lhotanovou a na starostu v Malíně Josefa Hametu, konečně konstatováním obsahů spisu T 730/41 okresního soudu v Kutné Hoře proti Karlu Svobodovi pro přestupek dle § 8 z.č. 4/31 a spisů okresního úřadu v Kutné Hoře, obsahujících oznámení obžalovaného proti jeho bývalé manželce Marii, nyní vdané Lhotanové.

Pokud jde o případ udání na Františka Nevole, Boh. Sobíška a Václava Doležala, že schvalovali atentát na Heydricha, popíral obžalovaný vinu. Byl ale usvědčen svědkem Drem Josefem Demhartrem, kterým vzal soud prokázáním, že tento svědek byl uvězněn v Kolíně s Františkem Nevolem, který mu vypravoval, že když se vrátil od výslechu od Gestapa, že jeho Sobíška a Doležala, kteří všichni byli zaměstnání v továrně Baňské a Hutní společnosti v Kolíně, udal obžalovaný a to dozvěděl se o tento o věci tak, že všichni tři se o atentátu bavili

na záchodě v továrně, a když odtud vycházeli, střetli se s obžalovaným, který byl ukryt v druhém oddělení záchodu. Hned potom byli zatčeni.

Ačkoli tedy není zde přímého svědectví proti obžalovanému, přece jen z určité výpovědi Dr. Demahartra vychází nesporně najevo, že údaj Nevoleho byl určitý a neponechával žádné pochybnosti o tom, že skutečně se věc udála tak, jak to Nevole Dr. Demhartrovi vylíčil. Neměl proto soud pochybnosti o vině obžalovaného i v těchto třech případech a proto ho uznal také v těchto bodech obžaloby vinným.

V tomto jednání shledal soud skutkovou podstatu zločinu udavačství podle § 11 retribučního dekretu a zločinu proti státu podle § 3. odst. 1. cit. dekretu.

Trest byl vyměřen podle § 11. retribučního dekretu poslední sazba/udání mělo za následek smrt udaných v sedmi případech:/, dále podle § 14. tohoto dekretu. K použití §16., odst. 2 cit. dekretu nebylo skutkového podkladu. Musel býti proto vynesena trest smrti provazem.

Doba výkonu tohoto trestu byla stanovena se zřetelem k § a vzhledem k tomu, že obžalovaný nežádal prodloužení lhůty 31, odst. 2. retribuč. dekretu na dvě hodiny po vyhlášení rozsudku.

Trest smrti bylo nařízeno vykonati veřejně vzhledem k zvrhlé povaze obžalovaného, kterou dal najevo nejen počtem spáchaných udavačství, nýbrž i svých chování k vlastní manželce – dále vzhledem nahromadění jeho zločinů/: 26 případů udání, z toho 7 končících smrtí.

Zproštěn byl obžalovaný obžaloby pro zločin udavačství v případě Josefa Zedníka a Klementa Němečka a to z těchto důvodů: Svědek Zedník, sice udával, že při výslechu u gestapa mu řekli, že udavačem je obžalovaný, avšak tento údaj nevěrohodný, neboť se sluší uvážiti, že se jednalo o schvalování atentátu na Heydricha, a kdyby byl tento případ obžalovaný udal, jistě by nebylo došlo na propuštění Zedníka z vazby u Gestapa po pouhých 14 dnech, ale byla by následovala poprava Zedníka, jako se stalo ve všech ostatních případech. Z toho plyne jen ten závěr, že důkazy proti Zedníkovi Gestapo nemělo a že jejich údaj vůči Zedníkovi o obžalovaném nebyl pravdivým. V druhém případě byla obhajoba obžalovaného podporována výpovědí svědka Klementa Němečka, kterým bylo zjištěno, že svědkem u Gestapa byl proti Němečkovi Holec a ne Svoboda a že se Holec na Svobodu

pravděpodobně jen vymlouval před Němečkem. Nebylo proto ani v tomto případě důkazů proti obžalovanému a byl proto zproštěn.

V Kutné Hoře, dne 20. září 1945.⁶⁶

Byl popraven ještě téhož dne za přítomnosti všech činitelů MLS a přítomných kutnohorských občanů v 16 hodin a 15 minut. Po jeho popravě bylo nařízeno, aby tělo zůstalo viset jednu hodinu...

Dle vzpomínek pamětníků, účast veřejnosti na jeho popravě byla veliká. MLS vynášel tvrdé tresty pro každého, který se provinil. I když tyto soudy byly v pozdější době zdiskreditovány jejich činností v politických procesech a využívány k udržení moci komunistické strany, alespoň na jejich počátku fungovaly jako nezávislé „stanné soudy“ bez vlivu politických stran a plnily tedy účel retribučního dekretu.

---

⁶⁶SOKA Praha: Mimořádný lidový soud Kutná Hora, LS 1/45 - Rozsudek

Kulturní život

„Poválečná kultura se od předválečné lišila na první pohled svou levicovostí a prosazováním sociálních témat. Objevována byla i sovětská kultura, přijímaná nyní i v pravé části politického spektra. Od kultury se požadovala angažovanost, proto byly tolik v oblibě různé komponované programy s recitací sovětské poezie, často svou uměleckou úrovní nepřekračující politické agitky. Poukazování na zjednodušené chápání světa bylo levicí chápáno jako útok na novou politickou orientaci Československa a jmenovitě na našeho tehdejšího spojence, Sovětský svaz.“⁶⁷

Tylovo divadlo

Nedílnou součástí společenského života v Kutné Hoře je Tylovo divadlo. Tato moderní funkcionalistická budova byla postavena roku 1933. Je mylné se domnívat, že do tohoto roku se divadlo městu vyhýbalo. Již v roce 1843 zde vzniká Ochotnický spolek Tyl, který si během let pronajímá větší sály v Kutné Hoře (Biorezidence, Sokolovna atd.) a představuje obyvatelům několik her ročně. Divadelní kultura tak byla poměrně na vysoké úrovni.

Zajímavostí je, že ochotníci si museli na celý provoz divadla vydělat sami. Finanční prostředky získávali jednak z představení (hrálo se až 8x měsíčně) a jednak od donátorů. Divadlo fungovalo i během války. Ještě na jejím začátku zavítávali do Kutné Hory umělci z okolních měst, aby zde představili novou hru secvičenou místním spolkem. Několikrát přijeli i přední herci z Národního divadla v Praze. Válka však velmi silně zasáhla do kulturního života. Během Heydrichiády bylo na celém území Protektorátu vydáno nařízení o zákazu veškerých kulturních akcí. A tak i v Kutné Hoře byla činnost divadla přerušena a kulturní život zcela umlčen.

Ale ještě během války se podařilo činnost divadla obnovit. Krutá rána pro ochotníky však nastala na počátku roku 1945. Německá armáda jim v lednu zabavila veškerou zásobu uhlí, kterým se divadlo vytápělo. O měsíc později byly tehdejší Německou vojenskou správou zabráný všechny šatny v zákulisí divadla pro kanceláře Německého Červeného kříže.

Tato situace trvala až do konce války a v divadle se tedy nehrálo. Ani po 8. květnu 1945 se situace nezlepšila. Dne 14. května obsadila budovu Rudá armáda a zřídila zde svůj

---

⁶⁷Štroblová H., kol autorů: Kutná Hora. 1. vyd. Kutná Hora: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 255

štáb. Divadlo tak nadále zůstalo zavřené. Až 7. června se divadlo dostává zpět do rukou ochotníků.

Ti již 23. června zahrají „Lucernu“. Činnost divadla je tedy konečně obnovena. Nicméně hra sklídila velkou kritiku. V novinách Úder ze dne 28. června se dovídáme: „Je možno říci, že představení skončilo zřejmým fiaskem, jemuž nemohl zabránit ani nekritický úvodní chvalozpěv předsedy MNV, neboť na nastudování a provedení hry byly zcela jasně patrný všechny staré a soudné veřejnosti známé slabiny a nešvary tohoto divadelního souboru ve formě, v jaké posud zůstal zachován. Neboť několik málo hereckých individualit nikterak nemůže vyvážit naprostý nedostatek vedoucího ducha a kolektivního povědomí specifického postavení a zodpovědných úkolů ochotnického divadelnictví. /... /

A další bolest. Chybí nám vychované divadelní obecnstvo.“⁶⁸

K této kritice je však třeba přistupovat s jistým odstupem. Je zřejmé, že během 16 dnů nelze nacvičit a kvalitně sehrát divadelní představení. I tak je nutné si ale uvědomit, že deník Úder byl ovládán komunistickou propagandou a mnoho informací je zde od počátku značně zkreslených.

Výtěžek z tohoto představení byl převeden do Fondu pro rodiny padlých, či umučených v koncentračních táborech.⁶⁹

Během roku 1945 bylo sehráno celkem 10 představení. I tak se ochotníci nadále potýkali s poměrně silnou kritikou ze strany médií. Byl jim vytýkán špatný výběr her, herecké výkony i režie. Divadlo se postupně dostalo do krize, neboť po takovéto mediální „masáži“ přestali do divadla chodit návštěvníci. Na schůzi MNV ze 14. listopadu roku 1945 byl přečten referát tykající se místního divadla. Vypracoval ho člen MNV František Fousek. Ve své zprávě doslova říká: „To co bylo ve válce samozřejmostí, státi ve frontě na lístky, dnes není, čekáme, až si pro lístek někdo přijde. Udržovati stálou scénu v počtu 36 členů, hraditi náklady věcné, udržování budovy, světlo, otop není malým úkolem.“⁷⁰

Jeho zprávu musíme brát ze dvou úhlů pohledů. Náklady na provoz divadla byly vysoké, a tak ochotníci museli hrát často na úkor kvality her. Na druhé straně se MNV pokoušel získat divadlo pod své vedení, ale uvědomil si obrovské náklady s tím spjaté.

⁶⁸Srov. K divadelnímu představení „Lucerny“. Úder. 1945, roč. 1, č. 6, s. 3

⁶⁹Srov. Archiv ochotnického spolku Tyl v Kutné Hoře, Kniha zápisů ochotnického spolku „Tyl“

⁷⁰Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1945, s. 130

Nicméně divadlo i nadále zůstávalo v rukou spolku. I po válce se totiž našli donátoři (většinou se jednalo o místní firmy), kteří divadlo sponzorovali a zároveň si tak dělali poměrně slušnou reklamu. Nacházíme zde i rozpor v uvedeném počtu členů. Zatímco František Fousek v referátu uvádí stálou scénu v počtu 36 členů, zpráva o činnosti spolku za rok 1945 zmiňuje 186 členů.

Rok 1946

Ekonomická prosperita divadla se udržela i po skončení druhé světové války. Nahlédneme-li do výroční zprávy za rok 1946 podávané tajemníkem divadla Antonínem Bojanovským, dočteme se, že v uvedeném roce bylo v divadle uskutečněno 107 pořadů (tedy průměrně 2 pořady týdně) z toho 32 pořadů tvořila představení spolku Tyl a 75 pořadů byly pořady, k nimž se divadlo pronajímalo, ať již to byly koncerty, přednášky apod.⁷¹

Politický tlak se na začátku roku 1946 ještě navýšil a v novinách nadále pokračovala kritika. Začaly se hrát zejména hry od ruských autorů. Místní ochotnický spolek se začal potýkat i s dalším problémem – nedostatkem herců. Ze zápisu valného shromáždění ze dne 4. června 1946 se dočítáme – „Činnost spolku je podmíněna dostatkem herců a tu přicházíme k závěru, že mnoho zkušených herců zemřelo a někteří se odstěhovali. Nezbyvá nic jiného, než vhodným způsobem opatřit si nový herecký soubor, respektive doplnit stávající, mladšími členy, dát si práce s jeho výchovou a vhodnou průpravou teoretickou začlenit je do stávajícího souboru.“⁷²

Divadlo ale funguje dále. Dne 1. února informuje deník Úder, že „ochotnický spolek „Tyl“ v Kutné Hoře studuje pro nejbližší dobu mohutnou hru R. Rollanda „Vlci“ v režii Jos. Pírka, premiérově Zajíčkovu skvělou hru „Stříbrná věž“ v režii Jos. Olivy a pohádku pro mládež „Jiříkovy housle“ v režii Jos. Zedníka.“⁷³

Zejména hra „Vlci“ sklídila i u věčné kritiky úspěch. Místnímu ochotnickému spolku přišel i pochvalný dopis od Okresní osvětové rady, která tuto hru velmi vyzdvihuje – „Výběr hry a bezvadné provedení v jednotlivých rolích sólových i v komparech, dokonalá režie a výprava odpovídaly plně duchu revolučního dění současného i dnešním zvýšeným požadavkům kulturním.“⁷⁴

---

⁷¹Srov. Štrobl M.: Historie Tylova divadla, rkp., nestr.

⁷²Srov. Archiv ochotnického spolku Tyl v Kutné Hoře, Kniha zápisů ochotnického spolku „Tyl“

⁷³Srov. Ochotnický spolek Tyl v Kutné Hoře. Úder. 1946, roč. 2, č. 5, s. 3

⁷⁴Srov. Otevřený list Ochotnickému spolku v Kutné Hoře. Úder. 1946, roč. 2, č. 14, s. 4

Úroveň ochotnického divadla se tedy dle zpráv komise zvedla. Bohužel se nedochovaly žádné údaje o návštěvnosti divadla v uplynulých letech, a tak nemůžeme konstatovat, zda se i přes zlepšení kvality her zvedla návštěvnost divadla. Jednu věc je však nutné si uvědomit - KSČ již v této době měla své členy na vedoucích místech jednotlivých komisí. Hodnocení her tedy nemuselo záležet jen na ztvárněných inscenacích, hereckých výkonech a režii. V mnoha případech byla hra odepsána jen z toho důvodu, že nekorespondovala se současným politickým děním. Zda-li předchozí uváděné hry byly opravdu tak špatné či jen nevyhovovaly politice, se již bohužel nedovíme.

Roky 1947-1948

Rok 1947 znamenal úpadek divadel v celé Československé republice. I z přehledu odehraných her za tento rok je vidět značný pokles. Jak se dočítáme ze zápisu schůze ze dne 22. května 1947, problém je především ve vývoji moderní techniky. Lidé raději chodí kina či poslouchají rádio, a divadlo tedy postupně ztrácí svoji pozici. Další problém je v neprofesionalitě členů ochotnického spolku. Ze stejné strany si můžeme přečíst – „Také spolek náš dostává se do sféry těchto poválečných běd, tak jako mnoho spolků ostatních. Zdá se, že mizí opravdové nadšení a obětavost, jež bývala u ochotníků pravidlem. Nicméně snažili jsme udržet se v tempu chvatu dnešního života a existenčního zápolení. Někdy se nám to podařilo více, někdy méně, ale vždy to byl výsledek takové neb oné přípravy každé hry.“⁷⁵

Únor 1948 zasáhl Tylovo divadlo a jeho členy úplně stejně jako ostatní kulturní složky tehdejší republiky. I zde byl zřízen akční výbor, který měl za úkol divadlo otevřít „lidově demokratickému režimu.“ Nejprve bylo zvoleno nové předsednictvo, které ihned schválilo následující čtyři kroky:

- 1) Zhotoviti novou přehlednou kartotéku divadla.
- 2) Prověřiti dodatečně uvedené členy spolku a vyloučiti ty, kteří pro svůj zamítavý postoj k lidově demokratickému režimu nesmějí ve spolku setrvati
- 3) Vyloučiti neplatící členy spolku
- 4) Zpravit členy o požadavcích akčního výboru, co se týče vnitřní činnosti a spolkové kázně⁷⁶

---

⁷⁵Srov. Archiv ochotnického spolku Tyl v Kutné Hoře, Kniha zápisů ochotnického spolku „Tyl“, Zápis ze schůze 22. května 1947

⁷⁶Srov. Tamtéž, Zápis ze schůze 1. dubna 1948

I přes tyto tvrdé represe ochotnický spolek nadále fungoval. Definitivní podmanění komunistické straně nastalo až roku 1953. Tento rok osvětový inspektor Karel Bloudek před zaplněným sálem oznámí, že „skončila doba, kdy kutnohorské dámy předváděly v divadle své róby a pánové zde pokařovali drahé doutníky, zatímco dělnická třída svými mozoly vytvářela jejich blahobyty.“⁷⁷

Tylův červen

Alespoň několik vět je nutné zmínit o pravidelném divadelním festivalu „Tylův červen“, který v Kutné Hoře vznikl během druhé světové války. První ročník se odehrál 5. června 1942 – tedy pouhých 5 dní po atentátu. Válku přečkal a i po ní pokračoval ve své činnosti. Během festivalu bylo vždy představeno několik her od Josefa Kajetána Tyla. Na festivalu se nepodíleli pouze místní ochotníci, ale také herci z okolních měst a pravidelně sem přijížděli i umělci z Národního divadla v Praze.

Hudební představení a lidová zábava

O hudební představení byl v Kutné Hoře již před válkou poměrně velký zájem. Působila zde řada spolků a pěveckých či hudebních sdružení – pěvecký spolek „Tyl“, Kutnohorská filharmonie, Pěvecké sdružení kutnohorských učitelů, komorní sdružení při městské hudební škole Hornická kapela a později i posádkový orchestr vládního vojska.⁷⁸ Dále do Kutné Hory zavítaly různé hudební skupiny či sólisté z celého území republiky.

Ihned po válce byla obnovena činnost Kutnohorské filharmonie a pěveckého spolku „Tyl“.

Kutnohorská filharmonie

Kutnohorská filharmonie existovala v Kutné Hoře již od roku 1912. Během druhé světové války byla však její činnost na půl druhého roku přerušena. Na schůzi ze dne 5. června 1945 informuje pan Ing. Sýkora, že „nyní opět začalo orchestrální sdružení kutnohorské svou činností.“⁷⁹ Jako svůj první úkol si filharmonie vzala představit obecnstvu díla Smetany – „Má vlast“, Dvořáka – 2 symfonie, Slovanské tance atd. Dále bylo ubezpečeno, že filharmonie se bude snažit pořádat koncerty pro všechny lidové vrstvy občanstva.

---

⁷⁷Srov. Štrobl M.: Historie Tylova divadla, rkp., nestr.

⁷⁸Srov. Svoboda T.: Kutná Hora od vzniku protektorátu po atentát na R. Heydricha. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Hradec Králové 2004, s. 51

⁷⁹SOKA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápis z pléna MNV KH, 1945, s. 69

První zkouška proběhla 5. září 1945. Byla na ní cvičena díla Smetanova, Dvořákova a Čajkovského pod zkušenými taktovkami prof. J. Makariusy, řed. J. Francla a prof. B. Jelínka.⁸⁰

Dle zápisů uvedených ve fondu Kutnohorské filharmonie vyplývá, že svou činnost ukončila již v roce 1946. V této době měla 69 členů.⁸¹

Pěvecký spolek „Tyl“

Pěvecký spolek „Tyl“ existoval v Kutné Hoře od roku 1847 a jeho činnost byla pro město nepostradatelná. Společně s Kutnohorskou filharmonií pořádal vystoupení k různým výročím a jubileím. Na rozdíl od filharmonie fungoval i během války. Roku 1945 mu byla přidělena místnost v Tylově divadle a zároveň nad ním převzal záštitu Místní národní výbor. Jeho činnost tak úspěšně pokračovala i po válce. Velké slávy se mu dostalo roku 1947, kdy oslavil 100 let od svého založení.

Bohužel radosti moc dlouho netrvaly. Již roku 1948 bylo na žádost okresního akčního výboru vyloučeno 13 členů, jelikož neměli kladný poměr k lidově demokratické republice.⁸² Tímto rokem nejspíše činnost pěveckého spolku zaniká a neexistují o něm již další záznamy.

Lidová zábava, oslavy jubileí a plesy

„Poválečných změn doznaly i různé společenské akce. Vedle oslav vzniku republiky, narozenin obou prezidentů, v případě T. G. Masaryka i jeho úmrtí, a osvobození republiky se nově slavilo i výročí založení Rudé armády a tzv. Velké říjnové socialistické revoluce (VŘSR). Zejména oslavy sovětských svátků byly považovány za barometr vztahu k novému zřízení a k novému spojenci. Různých vzpomínkových slavností se komponovanými programy aktivně účastnila především kutnohorská mládež, tíhnoucí k levici více než dospělí. Kulturní život obohacovala vystoupení Rudé armády a ruských umělců.“⁸³

I plesová sezóna se po válce plně obnovila. Byla velmi bohatá a můžeme říci, že snad splnila úkol, aby obyvatelé zapomněli na nedávné hrůzy války a začali znovu plnými doušky užívat společenského života.

---

⁸⁰Srov. Kutnohorská filharmonie zahajuje. Úder. 1945, roč. 1, č. 15, s. 4

⁸¹Srov. SOkA Kutná Hora: Spolky Kutná Hora, Kutnohorská filharmonie, kniha č. 4, s. 52-55

⁸²Srov. SOkA Kutná Hora: Spolky Kutná Hora, Pěvecký spolek Tyl, s. 10

⁸³Štroblová H., Altová B. a kol.:Kutná Hora. 1. vyd. Kutná Hora: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 256

Sport

Důležitou složkou ve všedním životě Kutné Hory byl samozřejmě sport. Ihned po válce se obnovila činnost Sokola, Autoklubu, Českého národního aeroklubu a Střelecké jednoty. Zároveň pokračovala i činnost tří kutnohorských klubů – Sparty, Respa i Slavoje.

Už roku 1945 byly v Kutné Hoře velmi silné snahy vytvořit Národní tělovýchovný výbor (NTV), který by sjednotil všechny organizace pod svoji hlavičku. Uvnitř NTV byly sekce fotbalu, házené a všech ostatních sportů i všeobecné tělovýchovy. Z projektu však příliš zřetelně čněly snahy komunistů socializovat tělovýchovu, vzájemné spory a antipatie jednotlivých spolků byly natolik silné, že z celého projektu sešlo. Torzem zůstalo pouze několik společně pořádaných akcí v létě 1945. Sjednoceny zůstaly pouze střelecké organizace a organizace důstojníků, rotmistrů a záložníků, které vytvořily Svaz brannosti. Od roku 1946 již šel veškerý sportovní život „postaru“.⁸⁴

V Kutné Hoře působilo i po válce celkem 19 sportovních odvětví – základní tělesná výchova, lehká atletika, gymnastika, fotbal, hokej, košíková, házená, volejbal, tenis, stolní tenis, box, turistika, cyklistika, motoristický sport, jezdeckví, lyžování, plavání, střelectví, kuželky a šachy.⁸⁵

AFK RESPO Kutná Hora

Abychom si udělali alespoň částečný obrázek o sportovní činnosti v Kutné Hoře, je třeba zde velmi krátce představit jeden ze sportovních klubů v Kutné Hoře. Jedná se o AFK RESPO Kutná Hora.

„Založení klubu bylo počítáno od 4. března 1934, kdy 14 zaměstnanců kutnohorské firmy RESPO, kteří po svém zaměstnání hledali zábavu a přišli na myšlenku utvořit si fotbalovou jedenáctku – první název kroužku byl: Sportovní XI firmy RESPO. První valná hromada se konala 13. ledna 1933 za účasti 28 členů, kteří, aby klub dobře prosperoval, museli přiložit ruce k dílu. Téhož roku 22. září na mimořádné schůzi za účasti 55 členů byl dosavadní název změněn na „Atleticko-fotbalový klub RESPO“ a tento byl řádně zaregistrován u tehdejší východočeské župy fotbalové v Pardubicích.“⁸⁶

---

⁸⁴Srov. Sport v Kutné Hoře. Krásné město. 2002, č. 3, s. 4

⁸⁵Srov. Tamtéž, s. 4-27

⁸⁶Srov. SOKA Kutná Hora: Spolky Kutná Hora, Sportovní klub AFK RESPO Kutná Hora, Album fotografií (s komentářem) 1902-1948, kniha č. 1, s. 33

Jak zkratka AFK napovídá, nejednalo se pouze o fotbalový klub. Naopak v AFK RESPO bylo zastoupeno mnoho dalších sportovních oddílů. Jedná se o lehkou atletiku, házenou, hokej, odbíjenou, cyklistiku, stolní tenis, box a šachy.⁸⁷ Svou činnost ukončil klub roku 1949, kdy byl vtělen do Sokola Kutná Hora. Řada hráčů ale v oddílech zůstala.

I když každý oddíl zastoupený v AFK RESPO zaznamenal výborné výsledky v soutěžích, kopaná obyvatelstvo přitahovala nejvíce, a je tedy nutné, jí zde věnovat několik odstavců.

Od roku 1935 zaznamenávali fotbalisté velké úspěchy. Začínají hrát II. třídu VŽF, dále postupují do II. třídy, následně do I. B třídy, později do I. A třídy a roku 1938 se jako mistři župy účastní kvalifikace s dalšími župními mistry Jičínem a Novým Bydžovem. Vítězí, a tak postupují tehdy do druhé nejvyšší soutěže v našem státě – do divize.

V divizi setrvalo RESPO 10 let, od roku 1938 do 1948. V roce 1948 dokonce obsadilo v jednokolové soutěži první místo. Bohužel se příští rok hrála tato soutěž systémem Jaro-podzim, a tak nikdo nepostupoval a nikdo nesestupoval.

Rozhodně nejmotivnější zápasy probíhaly se Spartou⁸⁸. Od roku 1934 do roku 1948 jich bylo sehráno celkem 18. Z toho 11 zápasů vyhrálo RESPO, 5 utkání skončilo nerozhodně a pouze 2 utkání vyhrála Sparta.⁸⁹ Tyto zápasy dle emocí vždy připomínaly derby dvou pražských „S“.

Sokol

Několik slov v této kapitole musí patřit i Sokolu. Ten byl v Kutné Hoře založen 1. prosince 1862, tedy stejného roku jako v Praze. Své nejtěžší období zcela jistě prožíval během druhé světové války, kdy byl v průběhu Protektorátu zcela rozpuštěn a jeho činnost se na dlouhou dobu zastavila. Avšak podstatná část členstva se zapojila do odboje napojeného především na prozápadní vojenskou organizaci Obrana národa.

Po válce se jeho činnost obnovila a členstvo se začalo připravovat na XI. slet konající se roku 1948. V únoru roku 1948 nastolená komunistická diktatura se snažila vytvořit jednotnou celostátní ideologicky orientovanou masovou sportovní organizaci pod státním

---

⁸⁷Srov. SOKA Kutná Hora: Spolky Kutná Hora, Sportovní klub AFK RESPO Kutná Hora, Album fotografií (s komentářem) 1902-1948, kniha č. 1, s. 33

⁸⁸Jedná se o sportovní klub v Kutné Hoře, nikoli „pražskou“ Spartu (AC Sparta Praha)

⁸⁹Srov. SOKA Kutná Hora: Spolky Kutná Hora, Sportovní klub AFK RESPO Kutná Hora, Album fotografií (s komentářem) 1902-1948, kniha č. 1, s. 33

dohledem. To bylo možné jen cestou postupné likvidace Sokola. Nejprve byla část členů akčními výbory, které vznikly po únoru 1948 ve většině společenských organizací, vyloučena ze Sokola a byl jim zakázán vstup do sokoloven.⁹⁰

Vedoucí činovníci Sokola Kutná Hora 1945–1948

Starosta – Josef Hnídek (1939-1945), Jan Vraštil (1946-1948)

Náčelníci – František Snížek (1945), Josef Zedník (1946), Adolf Mašek (1947-1991)

Náčelnice – Marie Fialová (1935-1948)

Jednatelé – Jan Vraštil (1940-1945), Antonín Novotný (1946-1948)

Vzdělavatelé – Josef Kremla (1945-1946), Ladislav Znojemský (1947-1948)⁹¹

---

⁹⁰Srov. Novák P., Nováková D.: 140 let Sokola v Kutné Hoře. 1. vyd. Kutná Hora: Grafia-Gryč Kutná Hora, 2002, s. 6-7

⁹¹Srov. Tamtéž, s. 58-59

Školství

Situace před válkou a v jejím průběhu

Za první republiky působily v Kutné Hoře dvě organizace, které dohlížely na místní správu školství. Jednalo se o Okresní školní výbor a Místní školní radu.

Okresní školní výbor, jak již napovídá název, se staral o školy na celém okrese. Zasedal 3x ročně a jeho předsedou byl okresní hejtman Prادل. Samotnou kontrolu vybavení škol, učitelského sboru a žactva prováděl okresní školní inspektor. Tím byl zpočátku J. Neumann, jenže již v květnu 1939 byl přidělen kolínskému inspektorátu a novým inspektorem se od června stal Josef Pavel z Rokycan.⁹²

Místní školní rada měla na starosti národní školy pouze ve městě Kutná Hora. Již 23. dubna 1939 byl její název změněn na Újezdní školní radu. Jejím předsedou se stal J. Krupauer, jeho náměstkem F. Špaček.⁹³

Přehled škol působící v Kutné Hoře před druhou světovou válkou

Obecná škola chlapecká horního obvodu (Drtinova) a dolního obvodu (Masarykova)

Obecná škola dívčí horního obvodu (umístěna ve Vlašském dvoře) a dívčí dolního obvodu (Masarykova)

2 měšťanské školy, dívčí (umístěna ve Vlašském dvoře) a chlapecká (Komenského)

Reálné gymnázium

Soukromá měšťanská a obecná škola dívčí řádu sv. Voršily v Kutné Hoře

Uvedených šest škol tvořilo základní organizační strukturu všeobecně vzdělávacího školství v Kutné Hoře až do vydání školského zákona v roce 1948. Vedle nich byla ve městě ještě pomocná (zvláštní škola), otevřená v roce 1916, cvičná škola při Lindnerově učitelském ústavu a reálka, přeměněná později na reálné gymnasium.⁹⁴

Školy odborné:

Vyšší průmyslová škola (do 1957)

⁹²Srov. Svoboda T.: Kutná Hora od vzniku protektorátu po atentát na R. Heydricha. Diplomová práce, Pedagogická fakulta Hradec Králové 2004, s. 60

⁹³Srov. Tamtéž

⁹⁴Srov. Vaněk, L.: Průvodce po archivních fondech a sbírkách; svazek 6 (okres Kutná Hora), Kutná Hora 1970, s. 222

Mistrovská škola strojnická, od 1940 - Vyšší průmyslová škola strojnická (do 1957)

Mistrovská škola elektrotechnická (do 1944)

Mistrovská škola pro mechaniky (do 1944)

Rolnická škola (do 1954)

Základní odborná škola pokračovací - pro různé živnosti (do 1953)

Lindnerův učitelský ústav (do 1948)

Městský ústav učitelů domácích nauk (do 1948)

Škola sociálně právní – odborná škola pro ženská povolání, vyšší sociální pedagogická škola (do 1955)

Veřejná obchodní škola (do 1950)⁹⁵

Je zřejmé, že síť kutnohorských škol byla velmi rozsáhlá. Zejména průmyslová škola, sídlící v nové a moderní budově, měla vynikající úroveň a pověst po celém okrese. Zároveň můžeme z přehledu vyčíst, že většina škol byla po válce obnovena.

Po příchodu německé armády byla část školních budov využívána jako kasárna. Tím nastal tíživý problém, a tak se během války neustále měnily prostory vyučování. Využíval se například Lindnerův ústav či klášter sv. Voršily. Denní vyučování bylo rozděleno na dopolední a odpolední, například gymnázium mělo dopolední vyučování od 7,40 do 12,40 a odpolední od 12,50 do 17,00. Každá třída se učila střídavě jeden den dopoledne a druhý den odpoledne, čímž bylo možno zachovat stanovený počet hodin.⁹⁶ Dále byla zavedena poměrně ostrá cenzura a zvýšen počet hodin německého jazyka. I tak se ale školství Kutné Hoře dočkalo konce války.

Po osvobození

Hned na první schůzi MNV byla přečtena zpráva školského odboru. V ní je uvedeno, že Kutná Hora trpí nedostatkem škol, a tak se začíná plánovat výstavba hlavní měšťanské školy dívčí. Dále bylo doporučeno, aby ihned po odchodu Rudé armády začalo vyučování.

---

⁹⁵Srov. Vaněk, L.: Průvodce po archivních fondech a sbírkách; svazek 6 (okres Kutná Hora), Kutná Hora 1970, s. 222-246

⁹⁶Srov. SOkA Kutná Hora, fond Gymnázium KH, Kronika 1940-1945; s. 30

Zároveň byl zrušen protektorátní zákon, který dovoľoval, aby jen 35 % dětí z obecných škol mohlo přestoupit na měšťanské – nyní vše záviselo pouze na schopnostech dětí.

Po zahájení vyučování měla být největší péče věnována čtení, počtům, dějepisu, zeměpisu a literatuře, poněvadž tyto předměty byly za okupace opomíjeny nebo úplně zakázány.⁹⁷

Na schůzi ze dne 14. listopadu 1945 byl přednesen referát týkající se školství, který vypracoval pan Bohumil Bek. Ten ve své zprávě uvádí:

„V prvé řadě bylo usilováno o to, aby byly odstraněny škody, jež vznikly na našem školství během okupace. Je vám známo, že všechny školy byly obsazeny vojskem, a že bylo třeba je uvést do řádného stavu. Nebylo to tak snadné, nebylo pracovních sil, povozů ani čistících prostředků. V řadě škol pomáhaly i matky našich dětí, aby bylo možno zahájit po prázdninách pravidelné vyučování. Nový školní rok zahájili jsme v 49. třídách s 1 374 žáky, krom toho zahájila vyučování i škola klášterní. Průměrně připadá na jednu třídu obecnou asi 32 žáků, na jednu třídu školy měšťanské asi 40 žáků. Měšťanské školy trpěly nedostatkem učeben a bylo proto nutno vyučovat ve dvou směnách dopolední a odpolední, jak na škole chlapecké, tak i na škole dívčí. Tato nesnáz pominula otevřením nových měšťanských škol v Nových Dvorech a v Malešově. Úprava škol a tříd po odchodu vojska vyžádala si značného nákladu. Škody, které vznikly v době okupace na školním inventáři, pomůckách, nábytku, budovách apod. činí u našich škol 1,642.838 K. Kutnohorské obecné a měšťanské školy ztratily celkem 1,864.670 K za německé pozehnání v našem městě. A to jsou jen škody hmotné, které se dají měřit penězi. Škody, které vznikly u našeho žactva, se vůbec měřit nedají a ty jsou ještě bolestnější než tyto škody finanční. Teprve teď, kdy se ve škole snažíme tyto škody napravit, vidíme, jak hluboce zasáhly do základních znalostí našich žáků. Na druhé straně však získaly školy některá zařízení, která bychom třeba ještě dnes neměli. Školy Komenského a Drtinova získaly splachovací záchody, elektrické světlo a telefon. Masarykově škole byl zakoupen promítací stroj na úzký film. Škola Komenského zřídila šatny i tělocvičny a sprchy, jakož i rozhlas ve všech třídách. /.../

Jak veškerý život, tak i školství doznává v obnoveném státě řadu změn, které neznamenají pouze reformu toho, co zde dosud bylo, nýbrž přebudování celého školského systému v duchu lidovém a v duchu požadavků, které nejsou ve svém jádře nové a datují se z valné části již z doby před první světovou válkou – jejich uskutečnění však čekalo teprve na

---

⁹⁷Srov. SOkA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1945, s. 20

dnešek, kdy vnější podmínky umožnily přejít od úvah a plánů ke skutečnému provádění toho, co bylo prastarým přáním našich předních školských pracovníků. V oboru školském běží hlavně o tři věci: o otázku jednotné školy, o otázku činné školy a o politickou výchovu.⁹⁸

Obnovení činnosti okresního školního výboru v Kutné Hoře

Od roku 1941 zasedala komise okresního školního výboru až dne 8. února 1946 v malé zasedací síni ONV v Kutné Hoře. Na pořadu dne bylo ustanovení školské komise a složení slibu členů i náhradníků, dále pak zhodnocení vývoje školství v okrese od květnové revoluce.

Ustanovení komise dopadlo následovně:

předseda – Jaroslav Bouška

- a) za učitelstvo – Karel Nejeptický, Božena Kohoutová, František Daniel, Jan Procházka. / Náhradníci: Jiří Kopřiva, Božena Cícvárková, Vladimír Hrbek a Marie Filanderová
- b) zástupci občanstva: Ing. V. Rak, Josef Mašín, Josef Kozlík, Rudolf Vilímek, JUDr. Josef Čermák, František Petrus, Josef Zedník, Msgre. Jan Kohel. / Náhradníci: Josef Douša, Josef Čermák, Václav Šindýlek, Josef Fučík, Josef Hnídek, František Jetleb, Jindřich Hanzl a Ferdinand Tichý⁹⁹

Po ustanovení členů komise si vzal slovo okresní školní inspektor Josef Pavel, aby shrnul vývoj v okrese během válečných let. Dle jeho slov bylo školství v kutnohorském okrese zle postiženo. Škody nejsou zdaleka jen materiální, válka zasáhla do života mnoha lidí. Celkem 84 učitelů a učitelek bylo totálně nasazeno. V koncentračních táborech bylo umučeno 6 učitelských osob- Josef Balvín, Břetislav Kohora, Karel Brynych, Jaroslav Laušman, František Procházka a Jaroslav Ptáček. Další 4 učitelé se vrátili z koncentračních táborů s otřeseným zdravím – Jan Procházka, Bohuslav Kraus, Josef František Štěpánek a Oldřich Jirousek.¹⁰⁰

V jeho proslovu došlo i na kolaboraci učitelů. Dle jeho slov to bylo však „jen málo ztracených učitelských duší, které se zaprodaly. Byli to především Vlajkaři, kteří hledali

---

⁹⁸SOKA Kutná Hora: MNV Kutná Hora, Zápisy z pléna MNV KH, 1945, s. 128-129

⁹⁹Srov. SOKA Kutná Hora: Okresní školní výbor, Protokoly o schůzích, 1946: Zápis o schůzi školské komise ONV, s. 5

¹⁰⁰Srov. SOKA Kutná Hora: Okresní školní výbor, Protokoly o schůzích, 1946: Zápis o schůzi školské komise ONV, s. 7

osobní prospěch v přizpůsobení a režimu. Vyřadili se z učitelské rodiny a právem je stihlo po převratu opovržení.¹⁰¹

Dále bylo potřeba vrátit zákony vzniklé během protektorátní vlády, a uvést tak vše do stavu před válkou či do stavu všeobecně vyhovujícího. Problém byl zejména v úrovni znalostí žáků, která během války částečně poklesla, neboť byl nedostatek učebnic, sešitů a psacích potřeb. I tak ale situace nebyla alarmující a vše se začalo vracet do starých pořádků. Dle výroční zprávy z roku 1945 žáků obecných škol mírně ubylo. Inspektor Josef Pavel to vysvětluje stěhováním obyvatelstva zpět do Sudet. Naopak žáků měšťanských škol přibýlo. Z jednoduchého důvodu – již nebyli omezováni zákonem nařizujícím, aby ve studiu do měšťanských škol pokračovalo pouze 35 % žáků.

Komise se během let 1946-1947 sešla ještě třikrát. Na jejich schůzích byly projednány akutní problémy okresního školství – schvalování rozpočtů, prověřování osob či volba nových členů komise.

Újezdní školní rada

Újezdní školní rada se rovněž sešla až po 5 letech dne 5. srpna 1945 za přítomnosti 28 členů a náhradníků újezdní školní rady. I zde byly naplánovány volby a ustanovení členů komise pro Kutnou Horu.

Do funkcí byli zvoleni:

předseda – Josef Starý, odb. učitel v Kutné Hoře

náměstek předsedy – Josef Výborný, učitel v Kutné Hoře

- 1) v újezdní školní obci: a) zástupci občanstva: Dr. Fr. Khun, Ing. J. Vesecký, Václav Jäger, Václav Zelenka, Miroslav Křivohlavý, Antonín Novotný, Otakar Polák, František Opočenský, Oldřich Fleischner a Josef Novotný - b) zástupci učitelstva: Josef Starý, Terezie Houkalová, Alois Pipek, Rudolf Průcha a Milada Kaubová - c) náhradníci: Jaroslav Tůma, František Zedník a Bedřich Bervid
- 2) v místní školní obci: a) zástupci občanstva: MUDr. Richard Dvořák, Eva Černá, Max. Růžička, MUDr. Karel Nováček, Ladislav Volše, Frant. Vosáhlo, Josef Zedník, Boh. Jelínek, Dr. Jan Matějka a Zdeněk Seidl – b) zástupci učitelstva: Josef Výborný, Marie

---

¹⁰¹Srov. SOKA Kutná Hora: Okresní školní výbor, Protokoly o schůzích, 1946: Zápis o schůzi školské komise ONV, s. 7

Snížková, Jindřich Kvaček, Bedřich Černý a Jar. Hajíček – c) náhradníci: Antonín z Hořice, Lad. Novotný a Václav Zálabský.¹⁰²

Újezdni školní rada se později scházela zhruba každý měsíc až do roku 1949. Její funkce se od předválečné doby nezměnila.

---

¹⁰²Srov. SOkA Kutná Hora: Místní (újezdni) školní rada v Kutné Hoře (1857) 1871-1949 (1950), Protokoly újezdni školní rady 1941-1947, schůze 5. srpna 1945

Závěr

Období Třetí Československé republiky patří mezi důležité mezníky naší historie. Na počátku tohoto období byla euforie. Válka skončila, lidé si opět začali zvykat na všední život tak, jak ho znali během období První republiky. Idyla ale netrvala dlouho. Komunistická strana Československa po vítězství ve volbách roku 1946 začala pociťovat svoji sílu. Převratem v únoru 1948 se dostala k moci a vládla až do roku 1989. A právě necelá tři léta, která oddělují dvě období totalitních vlád, jsou předmětem této bakalářské práce. Jelikož už bylo vydáno mnoho odborných knih zpracovávajících tuto tematiku na celonárodní úrovni, zaměřuje se práce na zmíněné období na neméně důležité úrovni regionální.

Kutná Hora prožila válku na poměry v Protektorátu celkem poklidně. I tak ale byly ztráty vysoké. Mnoho lidí v průběhu války či na její následky zemřelo, materiální škody dosahovaly astronomických čísel. Poměrně rychle byla obnovena činnost MNV, který zajišťoval správu a administrativní záležitosti města. Začaly opět fungovat bez omezení školy, kulturní instituce a obyvatelé se postupně vraceli do všedního života. I tak ale mnoho událostí vzbuzovalo emoce. Mnoho pohledů se upíralo zejména k Mimořádnému lidovému soudu, který trestal válečné zločince a kolaboranty. Spisů ke kauzám bylo tisíce. Místní četnické stanici denně přicházely desítky udání. Lidé si chtěli srovnat účty. Noviny přinášely obden nové zprávy týkající se odsouzených. V každém čísle pak také vycházel seznam členů „Vlajky“. Situace se ale postupem času začala uklidňovat.

Městské zastupitelstvo pilně pracovalo, a tak se poměry v Kutné Hoře rychle vrátily do starých kolejí. Kulturní život opět ožil, pořádaly se plesy, koncerty a místní Tylovo divadlo neustále připravovalo nová vystoupení. Začaly se ale také objevovat první politické neshody na zastupitelstvu. Po volbách roku 1946 i v Kutné Hoře de facto vládla KSČ, i když předsedou MNV byl stále národní socialista Josef Horných. Vše vyvrcholilo komunistickým převratem v únoru 1948. I v Kutné Hoře odstoupila část zastupitelstva, moc přebrali komunisté, kteří začali následně tvořit tzv. akční výbory, které prováděly čistky v různých komisích a institucích. Převrat byl dokončen.

Práce nám tedy vytváří obraz doby poválečné Kutné Hory. Jsou v ní zahrnuty veškeré instituce, které určovaly chod všedního života. Čtenář tak získá komplexní představu o vývoji tohoto okresního města v Československé republice.

Práci je možno dále rozvinout do 50. let 20. století, neboť historie Kutné Hory v tomto období stále není detailně zpracovaná, a tak se mnoho důležitých či zajímavých informací stále skrývá v archivních fondech.

Prameny a literatura

Státní okresní archiv v Kutné Hoře

fond Městský národní výbor Kutná Hora

- Zápisy z pléna 1945–1948
- Kronika 1945–1952
- Kronikářské záznamy 1945-1946
- Rozpočet města na rok 1947
- Škody způsobené Německou a Rudou armádou

Následující fondy SOkA Kutná Hora nejsou zpracované, a proto je zde uveden pouze jejich název.

fond Okresní národní výbor 1945-1960

fond Policejní úřad města Kutné Hory 1740 (1823-1941) 1951

fond Krajský soud a Lidový soud 1945–1948

fond Místní (újezdní) školní rada

fond Okresní školní výbor v Kutné Hoře

fond Pěvecký spolek Tyl

fond Kutnohorská filharmonie

fond SK RESPO 1902-1948

fond Gymnázium Kutná Hora (1828) 1849-1993

- Kronika 1940-1945

Archiv ochotnického spolku Tyl v Kutné Hoře

- neuspořádáno

Státní okresní archiv v Praze

fond Mimořádný lidový soud Kutná Hora

- Jmenný rejstřík
- LS 1/45 – spis Karel Svoboda

Periodika

Svobodné slovo 1945-1946

Úder 1945–1948

Krásné město 1945–1948

Literatura

Borák, M.: Spravedlnost podle dekretu. 1. vyd. Šenov u Ostravy: Tilia, 1998

Jelínek J., Provaz L.: Historie Městského národního výboru Kutná Hora v letech 1945 – 1990. 1. vyd. Kutná Hora: Kuttna, 2003

Kaplan K.: Pravda o Československu 1945–1948. 1. vyd. Praha: Panorama, 1990

Knapík J., Franc M.: Průvodce kulturním děním a životním stylem v českých zemích 1948-1967. 1. vyd. Praha: Academia, 2011

Kocian J.: Poválečný vývoj v Československu 1945–1948. 2. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1993

Liška O.: Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989. 2., opr. a rozš. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2006

Novák P., Nováková D.: 140 let Sokola v Kutné Hoře. 1. vyd. Kutná Hora: Grafia-Gryč Kutná Hora, 2002

Štrobl M.: Historie Tylova divadla, rkp., nestr.

Štroblová H., Altová B. a kol.: Kutná Hora. 1. vyd. Kutná Hora: Nakladatelství Lidové noviny, 2000

Seznam zkratk

AFK RESPO	Atleticko-fotbalový klub RESPO
MěstNV	Městský národní výbor (od 1960)
MLS	Mimořádný lidový soud
MNV	Místní národní výbor (do 1960)
NS	Národní shromáždění
NTV	Národní tělovýchovný výbor
ONV	Okresní národní výbor
SA	Sturmabteilung (úderné či útočné oddíly)
SNB	Sbor národní bezpečnosti
SNR	Slovenská národní rada
SOkA	Státní okresní archiv
SS	Schutzstaffel (ochranný oddíl)
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
VŘSR	Velká říjnová socialistická revoluce
ZNV	Zemský národní výbor

Přílohy

Příloha 1: Seznam členů MLS v Kutné Hoře

Příloha 2: Přehled divadelních her představených v Tylově divadle 1945–1948

Příloha 3: Plakát „Lucerna“ na první odehrané představení po válce

Příloha 4: Fotografie ze zápasu Sparta – AFK RESPO Kutná Hora z roku 1946

Příloha 1: Seznam členů MLS v Kutné Hoře

Předsedové

JUDr. Janoušek Boh. – soudní rada a správce krajského soudu

Zvěřina Jaroslav – soudní rada

Páv Břetislav – soudní rada

Houfek Václav – soudní rada

Urban Blahoslav – soudní rada

Dr. Celý František – okresní soudce

Náměstci

Schödlbauer Jan – soudní rada

JUDr. Rücker Josef – soudní rada

JUDr. Záhorský Jaroslav – soudní rada

Komzák Václav – soudní rada

JUDr. Haertl Miroslav – soudní rada

JUDr. Kejval Karel – soudní rada

Janoušek Ant. – soudní rada

JUDr. Fikar – Bednařík Jaroslav – soudní rada

JUDr. Kommers Jiří – okresní soudce

Nejtek Jan – soudce II. skupiny

Veřejní žalobci

Jung Ladislav, státní zástupce

Boháč Karel, státní zástupce

JUDr. Sixta Josef – auskultant krajského soudu

JUDr. Duchoň Vladislav – soudce II. skupiny

JUDr. Švigler Zdeněk – soudce II. skupiny

JUDr. Mejstřík František – soudce II. skupiny

JUDr. Jelínek Karel – soudce II. skupiny

JUDr. Havel Bohumil – advokát

JUDr. Bondy Josef – advokát

Soudci z lidu

MUDr. Demharter Josef K. - obvodní lékař

Veverka Josef – tesař

Čihák Bohumil – truhlář

Netopil František – zubní technik

Kučera František – obuvník

Pavlát Jaromír – tajemník

Černoch Zdeněk – redaktor „Úderu“

Procházka František – člen SNB

Vysypalová Ada – manž. úředníka

Černý Rudolf – instalatér

Kubant Josef – správce chudobince

Kutina Antonín – fotograf

Jásek Václav – kontrolor ONP

Ondrušák Karel – úředník ONP

Svoboda Jan – skontista banky

Beneš Bohumil – majitel pekárny

Růžička Antonín – topograf

Novotný František – policejní strážník

Urban František – železniční zřízenec

Josef Šanda – ředitel škol

Kubáňová Marie – manželka profesora

Fiala Václav – profesor

Vilím František – zemědělec

Samek Josef – trafikant

Moravec Jan – kamenotiskař

Pipek Alois – učitel

Hladík Jan – pokladník

Kaube Josef – praporčík

Vrba Václav – kontrolor ONP

Vágnerová Marie – vdova po dlaždiči

Kozděrová Marie – hostinská

Tvrdík Václav – účetní

Kalaš Václav – mistr tesařský

Oliva Josef – rolník

Novotný Antonín – zřízenec nemocnice

Bek Bohumil – řezbářský mistr

Zálabský Václav – truhlář

Materna Zdeněk – zubní technik

Říha Josef – dělník

Fialka Oldřich – obuvní dělník

Staněk Josef – dělník¹⁰³

---

¹⁰³Lidové soudy v Kutné Hoře. Úder. 1945, roč. 1, č. 8, s. 1

Příloha 2: Přehled divadelních her představených v Tylově divadle 1945–1948

Přehled uvedených her v divadle za rok 1945¹⁰⁴

Číslo hry	Datum	Autor	Titul
1485	23. června	A. Jirásek	Lucerna
1486	24. června	A. Jirásek	Lucerna
1487	1. července	V. Werner	Červený mlýn
1488	4. července	V. Werner	Červený mlýn
1489	28. září	N. V. Gogol	Revizor
1490	29. září	N. V. Gogol	Revizor
1491	30. září	N. V. Gogol	Revizor
1492	1. prosince	L. Stroupežnický	Paní Mincmistrová
1493	25. prosince	F. Šrámek	Ostrov velké lásky
1494	31. prosince	Piskáček - Jankovec	Slovácká princezka

Přehled divadelních her za rok 1946

Číslo hry	Datum	Autor	Titul
1495	1. ledna	Piskáček – Jankovec	Slovácká princezna
1496	6. ledna	Piskáček – Jankovec	Slovácká princezna
1497	13. ledna	Piskáček – Jankovec	Slovácká princezna
1498	20. ledna	Piskáček – Jankovec	Slovácká princezna
1499	24. ledna (odpoledne)	Piskáček – Jankovec	Slovácká princezna
1500	24. ledna (večer)	Piskáček – Jankovec	Slovácká princezna
1501	3. února	Piskáček – Jankovec	Slovácká princezna
1502	2. března	F. Kňourek	Jiříkovy housle
1503	3. března	F. Kňourek	Jiříkovy housle
1504	10. března	F. Kňourek	Jiříkovy housle
1505	16. března	F. Rolland	Vlci
1506	17. března	F. Rolland	Vlci
1507	18. března	F. Rolland	Vlci
1508	3. května (odpoledne)	K. Simonov	Ruští lidé
1509	3. května (večer)	K. Simonov	Ruští lidé
1510	4. května	K. Simonov	Ruští lidé
1511	19. května (Čestín)	K. Simonov	Ruští lidé
1512	2. června (odpoledne, Sázava)	K. Simonov	Ruští lidé

¹⁰⁴ Archiv ochotnického spolku Tyl v Kutné Hoře

Číslo hry	Datum	Autor	Titul
1513	2. června (večer, Sázava)	K. Simonov	Ruští lidé
1514	9. června (odpoledne, Rataje nad Sázavou)	K. Simonov	Ruští lidé
1515	9. června (večer, Rataje nad Sázavou)	K. Simonov	Ruští lidé
1516	13. června	K. Simonov	Ruští lidé
1517	14. června	K. Simonov	Ruští lidé
1518	15. června (Suchdol)	K. Simonov	Ruští lidé
1519	16. června (Zbraslavice)	K. Simonov	Ruští lidé
1520	18. června	J. K. Tyl	Kutnohorští havíři
1521	19. června (odpoledne)	J. K. Tyl	Kutnohorští havíři
1522	19. června (večer)	J. K. Tyl	Kutnohorští havíři
1523	27. září	J. Drda	Hrátky s čertem
1524	28. září	J. Drda	Hrátky s čertem
1525	15. října (Praha)	L. Stroupežnický	Paní Mincmistrová
1526	26. října	G. Preisssová	Její pastorkyňa
1527	2. listopadu	G. Preisssová	Její pastorkyňa
1528	17. listopadu	J. Roleček	Jsme jenom lidé
1529	15. prosince	Kučerová – Fischerová	Za živa do nebe
1530	22. prosince	Kučerová - Fischerová	Za živa do nebe
1531	31. prosince	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka

Přehled divadelních her za rok 1947¹⁰⁵

Číslo hry	Datum	Autor	Titul
1532	1. ledna	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka
1533	5. ledna (odpoledne)	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka
1534	5. ledna (večer)	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka
1535	12. ledna (odpoledne)	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka
1536	12. ledna (večer)	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka
1537	19. ledna	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka
1538	26. ledna	Tobis – Špilar - Mirovský	U veselého kamzíka
1539	6. dubna	A. Bradley	Hlava ve smyčce
1540	25. června	T. Rattigan	Případ Winslow
1541	11. října	F. Langer	Grandhotel Nevada
1542	15. listopadu	K. Simonov	Ruská otázka

¹⁰⁵ Archiv ochotnického spolku Tyl v Kutné Hoře

Číslo hry	Datum	Autor	Titul
1543	7. prosince	Endris	Setkání s Evou
1544	25. prosince	V. K. Klicpera	Veselohra na mostě + Rohovín čtverrohý
1545	26. prosince	V. K. Klicpera	Veselohra na mostě + Rohovín čtverrohý
1546	31. prosince	V. A. Vipler	Na svatém kopečku

Tabulka 9 - Přehled divadelních her za rok 1948¹⁰⁶

Číslo hry	Datum	Autor	Titul
1547	1. ledna	V. A. Vipler	Na svatém kopečku
1548	4. ledna	V. A. Vipler	Na svatém kopečku
1549	11. ledna (odpoledne)	V. A. Vipler	Na svatém kopečku
1550	11. ledna (večer)	V. A. Vipler	Na svatém kopečku
1551	18. ledna	V. A. Vipler	Na svatém kopečku
1552	25. ledna	V. A. Vipler	Na svatém kopečku
1553	1. února	V. A. Vipler	Na svatém kopečku
1554	22. února	A. Šíma	Perníková chaloupka
1555	28. února	J. Steinbeck	O myších a lidech
1556	29. února	J. Steinbeck	O myších a lidech
1557	7. března	A. Šíma	Perníková chaloupka
1558	8. května (odpoledne)	A. Miller	Všichni moji synové
1559	8. května (večer)	A. Miller	Všichni moji synové
1560	9. května	A. Miller	Všichni moji synové
1561	15. května (Čestín)	A. Miller	Všichni moji synové
1562	22. května (Suchdol)	A. Miller	Všichni moji synové
1563	23. května (Malešov)	A. Miller	Všichni moji synové
1564	29. května (Kaňk)	A. Miller	Všichni moji synové
1565	30. května (Uhlířské Janovice)	A. Miller	Všichni moji synové
1566	5. června (Sázava)	A. Miller	Všichni moji synové
1567	12. června (Kácov)	A. Miller	Všichni moji synové
1568	23. října	Kipplng. - Volkenstein	Mauglí
1569	7. listopadu	A. Fajko	Můj přítel kapitán
1570	13. prosince	A. Fišerová	Když hračky oživnou
1571	14. prosince	A. Fišerová	Když hračky oživnou
1572	31. prosince	Šamberk – Hašler	Podskalák

¹⁰⁶ Archiv ochotnické spolku Tyl v Kutné Hoře

Příloha 3: Plakát „Lucerna“ na první odehrané představení po válce¹⁰⁷

1029. 1030. 1031. hra

Tylovo divadlo

V sobotu dne 23. června 1945 v 8 hodin večer
v neděli 24. června ve 3 hod. odpo. a v 8 hod. večer
zahajovací představení pod záštitou okresního a místního Národního výboru v Kutné Hoře

Alois Jirásek: **LUCERNA**

Mladá kněžna	Zdena Rychtová	Bratři, nakerník	František Šimáček	Matějka	Miroslav Hrdáček	Divadelní hra o 4 jednáních (6 obrazů) - Karel Josef Oliva - Scenická výprava: profesor Václav Fiala - Scenická hudba: Jan Oliva - Tanci doprovází N.T.V. - Taneční soubor M. Riekenová.
Dvořák	Ing. Jar. Řeřich	Zima	Karol Vlasák	Jan, vlnoběžník	Jiří Fajst	
Vztechl	Václav Král	Sejkla	František Blahos	Kamorák	Milana Gryflová	
Mlýnský	Josef Moravec	Křížek	Dr. Mil. Haas	Krušáček	Václav Štěpánovský	
Jeho lába	Teresia Strašpánová	Michal	Václav Vrbu	Votruba	Karol Hordák	
Hanička	Hana Olivová	Ivan	Alois Krupčíka	Farář	Stanislav Jonák	
Zajíček, uhlivský mládenec	J. Vlasák	pan Franc	Otakar Vítěz-Štěr	Drudlíka	Mila Štefanová	

CENY MÍST

Sedadlo v I. ř.	10,-	II. místo v I. ř.	8,-
Křeslo v I. ř.	8,-	III. místo v I. ř.	6,-
I. místo v I. ř.	6,-	IV. místo v I. ř.	4,-
II. místo v I. ř.	4,-	V. místo v I. ř.	3,-

Čistý výtěžek všech tří představení bude odveden na sbírku ve prospěch příslušníků rodin popravených neb zemřelých v koncentračních táborech

Připravuje se: Werner: **Červený mlýn.**

Předprodej vstupenek draperie Richter, Kutná Hora, Kolářova 2, tel. 107. - Prostořad odělnička - katedr. - popelnice 30 Kč. - Po začátku představení vstup do divadelní sbírky. - Za zápisem vstupenek se postarají sekretářky.

Ochotnický spolek „Tyl“ na Horách Kutných, řádný člen Ú. M. D. O. Č. v Praze a I. Tylovo okrsku v Kutné Hoře.

¹⁰⁷ Archiv ochotnického spolku Tyl v Kutné Hoře

Příloha 4: Fotografie ze zápasu Sparta – AFK RESPO Kutná Hora z roku 1946¹⁰⁸

Derby Sparta - Respo , hráno přátelsky v Lorci
24.11.1946. výsledek 1-0, vítěznou branku
Respa střelil ve II. pol. Syrový.

¹⁰⁸SOKA Kutná Hora: Spolky Kutná Hora, Sportovní klub AFK RESPO Kutná Hora, Album fotografií (s komentářem) 1902-1948, kniha č. 1, s. 33